

Hogyan nyissunk elektronikus boltot?

Útmutató az elektronikus kiskereskedelemhez

1.	Bevezetés.....	2
2.	Az e-bolt elindításának infrastruktúrája.....	4
2.1.	Kulcsrakész elektronikus bolt	4
2.2.	Félkész elektronikus kereskedelmi megoldások	6
2.3.	Nem elektronikus fizetési megoldások az e-boltban.....	9
2.4.	Elektronikus fizetés bankkártya útján	10
2.5.	Elektronikus fizetés nem bankkártya útján: virtuális pénztárcák.....	13
2.6.	Elektronikus mikrofizetési megoldások Magyarországon	14
3.	Az induláshoz szükséges bejelentések, engedélyek és az indulással kapcsolatos egyéb jogszabályi kötelezettségek	16
3.1.	A működési engedély	18
3.2.	Környezetvédelmi kötelezettségek	21
3.3.	Szerzői jogdíj fizetése	24
3.4.	Tájékoztatási kötelezettségek	30
3.5.	Az értékesítés polgári jogi feltételeinek meghatározásával kapcsolatos speciális szabályok	36
4.	A külföldi értékesítés sajátos problémái	40
4.1.	A nemzetközi értékesítés jogi kockázatának természetéről	40
4.2.	Az internetes kereskedelemben megjelenő főbb pénzügyi szabályozási problémákról	42

1. Bevezetés

Ezt az útmutatót a Minisztérium azok számára készítette, akik ki szeretnék próbálni, miként lehet az Internet segítségével árukat értékesíteni – ám idáig nem vágtak bele, mert nem tudják, hogy ezzel milyen kockázatokat is vállalnak.

Az útmutató abban próbál segítséget nyújtani, hogy az érdeklődő láthassa, főbb vonalaiban milyen terhekkel és kötelezettségekkel jár egy "internetes bolt" megnyitása, és melyek azok a jogi és gazdasági területek, ahol még kialakulóban vannak az elektronikus kiskereskedelem működésének feltételei.

Nem lehet maradéktalanul felvállalni annak a feladatát, hogy a teljesen tapasztalatlan olvasót is mintegy kézen fogva, lépésről-lépésre végig vezessük az internetes kiskereskedelem összes lehetséges buktatóján, az üzlet megalapításától kezdve a jól megérdemelt nyugdíjba vonulásig. Ezért a kiadvány nem tér ki az olyan kötelezettségekre, amelyről minden kezdő vállalkozónak tudnia kell, és amely kérdésekben tipikusan mindenki egyébként is szakemberhez fordul (pl. a könyvvizetési vagy a hazai adózási kérdések). Szintén nincs itt helye az olyan kérdések megválaszolásának, amelyek egy kezdő mikrovállalkozást nem érintenek (pl. 50 fő feletti munkavállalói létszám esetén követendő kötelezettségek). Végül nem lesz szó a legfontosabb kérdésről sem: honnan szerezzünk tőkét a vállalkozásunkhoz.

Ha röviden is, de érdemes érinteni az olyan témákat, amelyekről az elektronikus kiskereskedők tipikusan hajlamosak megfeledkezni, mivel a szabályozás nem specifikusan az elektronikus üzletvitelre vonatkozik. Lehet, hogy egy rendelkezés az "internetes közegben" első pillantásra értelmetlennek vagy aránytalanul terhesnek tűnik, de az ilyen szabályok be nem tartása is az üzletmenet megakadásával vagy megnehezülésével járhat, akár bírság, akár más hatósági, bírósági intézkedés formájában.

Természetesen az útmutató írói igyekeztek a lehető legnagyobb gondossággal eljárni, a túlzó leegyszerűsítés azonban nem zárható ki, hiszen nagyon széles területet kell áttekinteni. Egyik induló vállalkozás sem mellőzheti az egyedi ügyet és a konkrét problémákat ismerő, a válaszokért felelősséget is vállaló szakértő tanácsát,

ezért javasoljuk, hogy forduljon könyvelőhöz, adótanácsadóhoz, ügyvédhez, vagy más, kellő ismeretekkel és tapasztalattal rendelkező szakemberhez.

Az útmutató elsősorban a gyakorlat elvárásainak szeretne megfelelni, ezért sok esetben konkrét piaci példákat is meg kellett jeleníteni, pl. milyen fizetési megoldásokat érdemes a vállalkozónak megvizsgálnia, milyen szolgáltatások segíthetnek az elektronikus üzletfelület kialakításában, stb. Az útmutató legtöbb fejezetének végén található egyfajta függelék, amely felsorolja a konkrét termékeket, szolgáltatásokat. A függelék szerepe nem a felsorolt megoldások reklámozása – egyszerűen ezeket a megoldásokat találtuk az útmutatóban írtakat megalapozó kutatások során. Ha valamely olvasó úgy érzi, hogy a saját megoldása nem szerepel a függelékben, noha a felsorolt megoldásokkal azonos értékű, kérjük, hogy tájékoztatóként küldje el a megoldását bemutató internetes oldal hivatkozását. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy garantálhatnánk minden megküldött termék és szolgáltatás függelékbe kerülését, de mindent megteszünk a minél szélesebb perspektíva biztosításáért.

Az útmutatóban az "elektronikus bolt" vagy "internetes bolt" olyan értékesítési felületeket jelent, ahol a fogyasztók számára termékeket vagy szolgáltatásokat kínálnak. A kiadványban két, alapvetően eltérő bolt típusra koncentrálnak bemutatva az elektronikus kiskereskedelem főbb problémáit. Az egyik bolt típus a csomagküldő elektronikus kiskereskedelem, azaz amikor az értékesítő a fogyasztó által megadott címre leszállítja a "fizikailag közvetlenül érzékelhető", megfogható árut (futár útján, csomagküldő szolgáltatás útján, postai csomagként). Nem tér ki az útmutató arra az esetre, amikor a fogyasztónak kell elmennie az értékesítőhöz az áru átvételére.

A másik bolt típus a tisztán elektronikus javakat értékesítő kiskereskedelem, az elektronikusan letölthető szellemi javakat értékesítő elektronikus áruházak tartoznak ide (jelenleg elsősorban zene, film, szoftver és elektronikus könyvek.) Itt az értékesítés tárgya az értékesítés során nem jelenik meg fizikailag, ezért ez adójogi szempontból szolgáltatásnak minősül. A kereskedelmi tárgyú jogszabályok értelmében az ilyen szolgáltatások nyújtása nem kiskereskedelmi tevékenység, ezért az adózáson kívül még az engedélyezési szabályai is eltérőek a csomagküldő

kiskereskedelemhez képest. Ennek ellenére e tevékenységre nem érdemes más kifejezést használni, így az útmutatóban a kiskereskedelmi tevékenység alatt adott esetben ezt is érteni kell.

Természetesen a fenti körön kívül is vannak elektronikus boltok, de ezek nem alkotnak a kiadványban önálló típust, így közelebbi vizsgálat alá sem lettek vonva.

Mindemiatt a termék, illetve szolgáltatás kifejezéseket is csak a fentiek szerinti, szűkített értelemben találhatjuk meg a kiadványban.

2. Az e-bolt elindításának infrastruktúrája

Az első kérdés mindig az, hogy a kereskedő milyen módon hozhatja létre magát a boltot: feltétlenül igénybe kell-e vennie programozót, mire kell szerződnie, milyen szolgáltatások segíthetik az elindulást, hogyan tudnak majd a fogyasztók fizetni, stb. Csak ennek bemutatása után van értelme belemenni abba, hogy milyen jogi jellegű kötelezettségekkel is jár mindennek a megvalósítása.

Itt röviden abban szeretnénk támpontot nyújtani, hogy kinek, mikor, milyen megoldások után érdemes részletesebben is utánanéznie. Pontos díjakról és indulási költségekről nem tudunk információt adni, de a költségek várható nagyságrendje behatárolja a szóba jöhető megoldások körét.

2.1. Kulcsrakész elektronikus bolt

Ha valaki az e-bolt megvalósításához mindent maga szeretne csinálni, annak igen alapos webes programozói ismeretekre és rengeteg időre lesz szüksége. Természetesen akinek mindez a rendelkezésére áll, annak az infrastruktúrával kapcsolatban sok újdonságot nem tudunk mondani. Ezért nézzük inkább azt, hogy milyen kész és félkész megoldások segíthetik a kereskedőket, ha kellő idővel vagy programozói tapasztalattal nem rendelkeznek.

Dönthet úgy a kereskedő, hogy kész megoldásokat használ fel; szolgáltatásokat, ahol a megadott adminisztrációs felület segítségével gyakorlatilag csak a kínált áruit kell feltöltenie, megadva a díjakat, szállítási költséget, valamint az egyes oldalak kinézetét.

Ez sem feltétlenül triviális feladat, és itt is igaz: minél inkább testreszabható, rugalmas egy megoldás, annál több időt kell szentelni a működés megértésére. A kész megoldások használata esetén a kialakított áruház internetes elérhetőségét is a szolgáltatás nyújtója – vagy az ő közreműködője – biztosítja (tárterület, web kiszolgáló szoftver, sávszélesség).

Vannak megoldások, amelyek ezen is túlmennek: kezdve onnan, hogy pl. segítik a csomagküldés vagy logisztika problémáját is, egészen addig, ahol a segítség mellett már az e-bolt önállóságát is korlátozzák, pl. franchise rendszer tagjaként.

Bizonyos elektronikus kereskedelmi megoldások esetén a kereskedő nem áll közvetlen kapcsolatban a fogyasztóval és nincsen lehetősége önálló arculati elemek megjelenítésére sem. Ez már gyakorlatilag "nagykereskedelem", hiszen a kereskedő csak a másik kereskedőnek értékesíthet.

Sajnos a külföldi megoldások e körben csak akkor alkalmasak a hazai használatára, ha a kereskedő az oldalt kizárólag megrendelésre használja, és a szállítási, valamint az ÁFA költségekről külön tájékoztatja a vevőt. (Nem jogszerű az a megoldás, ha a szállítási költségekről csak utólag, pl. az utánvétes csomag megérkezésekor tájékoztatják a vevőt. – lásd.: a távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. rendelet)

A külföldi megoldások többsége ugyanis sem a forintot, sem a hazai (vagy akár az uniós) ÁFA szabályokat nem képes kezelni, és a hazai szállítási költségek automatikus kalkulálásával is problémák lehetnek. Emiatt nem lehet az ügyletet online lezárni, és nem lehet elektronikus fizetési megoldásokat sem alkalmazni.

A kész megoldások terén tehát vitathatatlan előnnyel bírnak a magyar megoldások, sajnos azonban igen kicsi a kínálat a minimális befektetéssel elérhető (kb. 50 000 Ft alatti), mégis önálló arculatot és teljes körű kiszolgálást, valamint elektronikus fizetési lehetőséget is biztosító szolgáltatások között.

A kínált elektronikus fizetési megoldások köre pedig legfeljebb a bankkártyára szorítkozik, így ha valaki 300-500 Ft alatti egyedi összegű megrendelésekre, azaz mikrofizetésekre építené az üzletét, az jobban jár, ha félkész megoldásokat használ, vagy egyedi megrendeléssel testreszabhatja a "kész" megoldást.

A hazai "kész megoldások" többsége nem biztosít komplex adminisztratív felületet, ezért gyakori, hogy a bolt kinézetének testre szabását a szolgáltató szakemberei végzik, külön díjazásért, vagy meg kell elégedni a standard bolt arculattal.

Néhány hazai kész megoldás kis indulási költséggel; elsőszintű domain szerinti betűrendben:

- <http://www.addel.hu/>
- <http://www.fotexnet.hu/>
- <http://www.internetmarket.hu/>
- <http://vasarlas.origo.hu/>
- <http://www.oscommerce.hu/> (szabad forráskód, GPL licenc, a bankkártya elfogadáshoz külön szerződni kell az elfogadó bankkal)
- <http://www.plazacity.hu/>
- <http://www.uzletsor.hu/>

Példa néhány vezető külföldi (jellemzően nem uniós) megoldásról:

- <http://www.freemerchant.com/>
- <http://www.monstercommerce.com/storefront-software.asp>

Két linkgyűjtemény a külföldi megoldásokról:

- [business.com: web store builders](http://business.com/web-store-builders)
- [Yahoo Directory: Online Store Builders and Shopping Carts/ \]](http://Yahoo Directory: Online Store Builders and Shopping Carts/)

2.2. Félkész elektronikus kereskedelmi megoldások

Természetesen igen sokféle olyan, kifejezetten elektronikus kereskedelmi megoldást találhatunk, amelyek ugyan nagyban megkönnyítik egy elektronikus bolt megnyitását, de önmagukban nem elegendők a kereskedelmi tevékenység megkezdéséhez. Ezeket nevezzük a továbbiakban "félkész megoldásoknak".

Ide sorolhatóak a fizetések feldolgozását és beszedését segítő szolgáltatások, a kész megoldásnak nem minősülő online boltépítő szolgáltatások, katalógusépítők, illetve az ún. "bevásárlókocsi" megoldások.

Sokféle fizetés feldolgozását és beszedését segítő megoldást találhatunk, ezekre külön pontban térünk ki.

A bevásárlókocsi szolgáltatások minimálisan a meglévő katalógusból a termékek kiválasztását, összesítését és a kijelentkezést (a megrendelés összesítését) segítik. Ezeket gyakran kiegészítik a szállítási és csomagolási költségeket is kalkuláló modulokkal, az adófizetési kötelezettségek (az Unióban ÁFA) számításával, a felvitt raktárkészlet kezelésével. Az is előfordul, hogy ezekbe a bevásárlókocsi szolgáltatásokba integrálnak néhány fizetési megoldást is, sőt, akár a katalógus kialakítását és működtetését is. A bevásárlókocsi szolgáltatás érdemben nem feltétlenül különbözik az online boltépítő megoldásoktól, nem beszélhetünk kikristályosodott fogalmi különbségekről.

Van, aki ezeket a bevásárlókocsi vagy boltépítő jellegű megoldásokat nem szolgáltatásként, hanem szoftverként értékesíti, ami természetesen szélesebb körű testreszabhatóságot biztosít, ugyanakkor a beüzemeltetése is több időt és műszaki tapasztalatot igényel.

A félkész megoldások körében szinte kivétel nélkül a kereskedőnek kell szerződnie a bolthoz való internetes hozzáférés biztosítására. Ezt a legegyszerűbben tárhely szolgáltatás igénybevételével biztosíthatja. Tárhely szolgáltatás igénybevételekor azonban figyeljünk arra, hogy az elektronikus kereskedelmi megoldások számára nem elegendő az egyszerű, ún. statikus web kiszolgálást biztosító tárhely, hanem kivétel nélkül szükség van különféle aktív kód kiszolgáló oldali futtatására (interpreterek, tárgykódú programok, stb.), valamint gyakran adatbázis-kezelőhöz való hozzáférésre.

A kész megoldásokhoz képest a bevásárlókocsi megoldások körében jóval szélesebb a választék. A félkész megoldások testreszabhatósága gyakran eléri azt a szintet, hogy egy-egy külföldi megoldás teljes lokalizálása (a hazai szállítási és ÁFA szabályokhoz való igazítása) sem okoz problémát.

Számos hazai fejlesztő vállalkozás is kínál olyan elektronikus kereskedelmi megoldást, ahol önállóan is beszerezhető (külföldi) bevásárlókocsi szoftvert igazítanak a megrendelő igényeihez. Ilyen esetben a hazai szolgáltatás árfekvését is alapvetően befolyásolja az alapul fekvő szoftver licencköltsége, ami nem ritkán százezer forintos nagyságrendű.

Néhány hazai megoldás vagy félkész megoldásra, vagy olyan cégre, amely egyedi megrendelésre a félkész megoldás testreszabását vállalja; elsőszintű domain szerinti betűrendben:

- <http://www.erba.hu/>
- <http://www.neosoft.hu/>
- <http://www.oscommerce.hu/>
- <http://www.webservices.hu/>

Linkgyűjtemények:

- [business.com: shopping cart solutions](#)
- [Yahoo Directory: Online Store Builders and Shopping Carts](#)

Példa néhány vezető külföldi megoldásról:

- <http://www.ccnw.com/> [fizikai javak értékesítése]
- <http://www.digibuy.com/> [digitális javak értékesítése]
- <http://www.fastcart.co.uk/>

Külön érdemes odafigyelni arra, hogy a nemzetközi félkész megoldások között számos olyat is találhatunk, amelyik a kínált áruk sajátosságaira specializálódott, így pl. szoftverek esetén a vevő számára automatikusan sorozatszámokat vagy kulcsokat állít elő (a próbaváltozat végleges változattá alakításához), vagy amelyek digitális jogkezelési adatokat állítanak be.

- <http://www.esellerate.net/>
- <http://www.shareit.com/>
- <http://www.swreg.org/>

- <http://www.regsoft.com/>
- <http://www.regnow.com/>

2.3. Nem elektronikus fizetési megoldások az e-boltban

A kereskedő szempontjából érthetően központi kérdés, hogy az egyes teljesedésbe ment ügyletek (adásvétel, letöltés, stb.) után miként jut a fizetségéhez.

Itthon az elektronikus kereskedelem körében sem beszélhetünk arról, hogy a fizetési megoldások többségében elektronikusak volnának. A leggyakoribb megoldás továbbra is az utánvétel, legyen szó postai pénzforgalmi szolgáltatás keretében vagy egyszerűen a küldeményt kiszállító futár által beszedett összegről. Gyakori még az átutalásos fizetés is, előre, vagy az átvétel után fizetve.

Az elektronikus kereskedelemben használt nem elektronikus fizetési módok közül külföldön még igen népszerűek a postán küldött csekkék és pénzutralványok ("money order") is. Idehaza ez utóbbi módok elektronikus kereskedelmi célból a gyakorlatban nem használhatóak. Bár csekk alatt gyakran értenek különféle postai pénzforgalmi szolgáltatásokat is (mint pl. a postautalvány vagy a postai készpénz átutalási megbízás, azaz a "rózsaszín" és a "sárga csekk".), valódi csekkről csak a csekkszámra feletti rendelkezést biztosító csekkszámlából kitépelt csekkék esetén beszélhetünk. Ez a fajta csekk Magyarországon eredetileg sem terjedt el széles körben, de a bankkártyák megjelenésével még jobban visszaszorultak. Emiatt nem is éri meg külön energiát fordítani arra, hogy az elektronikus bolt a csekk elfogadására alkalmas legyen.

A pénzutralvány útján történő fizetés itthon hazai feladó és címzett esetén kizárólag a postautalvány útján ("rózsaszín csekk") éri meg, de ezt is csak lakcímre lehet küldeni, bankszámlára nem, ami nehézkesebbé teszi a feldolgozását.

Van másfajta pénzutralvány is: gyorsabb postai pénzforgalmi utalvány, ún. "gyorsutalvány", illetve a pénzügyi szolgáltatásnak minősülő, ezért engedélyköteles "készpénzátutalás" (ami nem azonos a banki átutalással!). Mindkét esetben a járulékos költségek olyan magasak, hogy felhasználásuk nem volna gazdaságos, ráadásul a készpénzátutalást kizárólag magánszemélyek küldhetik egymásnak. (Ez

utóbbi szolgáltatást hazai-külföldi viszonylatban éri meg használni, azaz ha eltérő országban lévő magánszemélyek küldenek egymásnak készpénzt.) [Lásd aWestern Union "Will Call" szolgáltatását]

Látható, hogy sem a "money order", sem a csekk nem jelent itthon működőképes megoldást, ezért azokkal az újabban megjelent fizetési megoldásokkal sem foglalkozunk, amelyek ezek elektronikus feldolgozására építenek (pl. eCheck).

2.4. Elektronikus fizetés bankkártya útján

Könnyen belátható, milyen versenyelőnyre tesz szert az a kereskedő, aki működőképes elektronikus fizetési megoldásokat tud a boltjában alkalmazni. A vásárló egyszerűen és gyorsan hozzájuthat a kívánt áruhoz, a kereskedő pedig a pénzéhez, és kisebb kockázatnak teszi ki magát, mintha a vásárlóra bízta a fizetés átutalással való utólagos rendezését.

Sajnos az elektronikus fizetések terén azonban még korántsem ideális a helyzet. A mikrofizetéseken kívüli körben kiváló megoldás az online bankkártya használat, és évről-évre egyre több vásárló rendelkezik az erre alkalmas kártyával (2005 első félévében kb. 1 280 000 db. internetes fizetésre alkalmas kártya volt forgalomban, amellyel összesen kb. 30 000 tranzakciót bonyolítottak le. [\(klikk\)](#))

A kártyahasználattal kapcsolatos adatok (kibocsátás, felhasználás, visszaélés) megismeréséhez kiváló forrás a Magyar Nemzeti Bank Rt. alábbi oldala:

http://www.mnb.hu/Engine.aspx?page=mnbhu_penzadatok

Ugyanakkor az online bankkártya használat terén a fogyasztókat nem egyszer visszatartja a bizalmatlanság, és a visszaélésekkel kapcsolatos hírek. Tény, hogy ha a bankkártya adatai rossz kézbe kerülnek, visszaélhetnek vele, és bár nemzetközi szinten biztosított az ilyen tételek reklamációja és visszafizetése, a reklamáció elindítása költséges, és annak végleges lebonyolítása akár fél-egy évig is eltarthat. Számos biztonsági megoldást bevezettek már e kockázatok csökkentése érdekében: a kereskedőt beazonosító tanúsítványok kibocsátása, a kártyaadatokat küldő csatorna titkosítása, a kártyaadatokat begyűjtő űrlap kereskedőtől banki (kereskedő számlavezetői) oldalra helyezése. Az utóbbi idők legfontosabb biztonsági fejleménye

révén hamarosan általánossá válhat, hogy a kártyás tranzakciót engedélyező mozzanat biztonságát tovább növelik – az ATM pénzfelvételhez hasonlóan – egy titkos kód megadásával. E titkos kód révén a kártya kibocsátója meggyőződhet arról, hogy a kártyát tényleg az arra jogosult személy használja-e, és ennek megfelelően engedélyezi a fizetést (SecureCode a MasterCard-, 3-D Secure vagy Verified by Visa a Visa kártyarendszer esetén). Ez utóbbi protokoll megvalósítása azonban komoly beruházást igényel a kártyák kibocsátói részéről, így elterjedése hosszabb időt fog igénybe venni.

<http://partnernetwork.visa.com/pf/3dsec/main.jsp>

mastercard.com: [SecureCode Vendors](#)

A bankkártya használatával kapcsolatos biztonsági problémák azonban nem csak a fogyasztókat érintik, mert minden kereskedőnek fel kell készülnie arra, hogy ha a fogyasztó vitat egy tételt, miszerint ő nem adott felhatalmazást az adott ügyletre, akkor annak összegét a kereskedő egyenlegéről fogja az elfogadói bank visszautalni. Tehát a kereskedő lesz az, akinek "le kell nyelnie" az esetleges fogyasztói visszaélésekből származó ilyen költségeket. Látható, hogy a biztonság kérdése tehát nem a fogyasztók magánügye, és ha a fentiek szerinti, alaposabb autentikációt biztosító eljárás jobban elterjed, ezzel a kereskedők is kedvezőbb helyzetbe kerülnek.

Azt, hogy a kereskedők is tartanak a kártyával kapcsolatos visszaélésektől, mi sem mutatja jobban, mint hogy a nagy számú hazai eredetű próbálkozás miatt Magyarország is egyfajta feketelistán szerepel az elektronikus fizetési megoldások terén. Ez szintén nem csak a fogyasztók gondja. Egyrészt a fogyasztók nem tudnak minden külföldi boltban hazai kibocsátású kártyával fizetni, másrészt a hazai kereskedők sem tudják használni egyes, külföldön népszerű alternatív (nem kizárólag bankkártyára alapuló) fizetési megoldásokat. Szomorú látni, hogy pl. az egyik elterjedt megoldást Sierre Leone és Kolumbia vállalkozói elméletileg használhatnák, ellenben Magyarország, Szlovákia, Szlovénia, Ukrajna kereskedői nem.

A bankkártyás fizetések fogadására lehet közvetlenül bankokkal szerződni, de ilyen esetben gyakorlatilag a hazai bankok jöhetnek szóba. Jelenleg néhány magyar bank

nyújt internetes kereskedők számára ilyen szolgáltatást, és 2005 első félév végén 223 internetes elfogadóhely volt.

<http://www.otp.hu/>

<http://www.ieb.hu/onlineter/ecommerce/> - biztosítja a Verified by Visa/3-D Secure biztonsági megoldást

Az elfogadóhelyekre vonatkozó adat forrása a Magyar Nemzeti Bank weblapján található:

http://www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbfile&resourcename=fizkar2005_hu

Az ilyen közvetlen szerződésnek el nem hanyagolható indulási költsége is van (egyszeri díjak, kisebb fejlesztések, stb.) Ugyanezen bankok változó mértékben, de segítséget nyújthatnak a fizetési megoldások műszaki megvalósításával és üzemeltetésével kapcsolatos egyes kérdésekben is, de ehhez jellemzően már külön cégekkel kell szerződni, ami szintén növeli a szükséges beruházás mértékét. Egyébként a bankkártyák fogadása nem feltétlenül igényel informatikai fejlesztést, sok esetben a kereskedő telephelyére telepített terminálokra is be lehet gépelni a megadott kártyaadatokat és úgy terhelni a bankkártyákat.

Ha az elektronikus fizetés biztosításával kapcsolatos fejlesztések költségét szeretnénk csökkenteni, érdemes megvizsgálni azokat a megoldásokat, amelyek a honlapi integrációban és a fizetés feldolgozásában segítenek: az ún. gateway vagy payment processing megoldásokat. Vannak hazai megoldások is, de lehetőség van arra is, hogy egyes külföldi gateway-ekkel szerződünk a bankkártya elfogadására és a fizetési adatok feldolgozására. A külföldi gateway-ek esetén azonban ne lepődjünk meg azon, ha a nemzetközi érdeklődőket ugyan általánosságban szívesen fogadják, de a magyarországi jelentkezőket mégis elutasítják.

2.4.1.A hazai internetes bankkártya fizetés feldolgozását segítő megoldások:

- <http://www.sitelock.hu/>
- <http://www.voxbank.hu/>

Mint említettük, egyes hazai kész megoldások is lehetővé teszik az internetes bankkártyás fizetést.

Figyelni kell arra is, hogy egyes fizetési megoldást is integráló "bevásárlókocsi szolgáltatásoknál" a költséghatékonyság miatt nem egyszer úgy integrálják a fizetési megoldást, hogy a kereskedő a félkész megoldás szállítójának adja el közvetlenül a terméket, aki viszonteladóként vagy ügynökként értékesíti azt a fogyasztó számára. Bár e megoldások megkímélik a kereskedőt a fizetési megoldás szállítójával való szerződéstől, internetes kereskedői számla létrehozásától és ezek költségeitől, mindez egyúttal komoly kihatással van az üzletmenet jogi minősítésére: megnehezítheti pl. az ügyfelekkel szembeni közvetlen igényérvényesítést, komoly adójogi problémákat okozhat, stb.

2.5. Elektronikus fizetés nem bankkártya útján: virtuális pénztárcák

Az alternatív fizetési megoldások egy része kifejezetten arra összpontosít, hogy az internetes fizetésre alkalmas bankkártyával nem rendelkező ügyfelek se maradjanak ki az elektronikus fizetésből. Ezek többsége ún. pénztárca szolgáltatás, amikor az ügyfél egy előre létrehozott egyenlegre számos módon pénzt utalhat, amely egyenleget aztán elektronikus fizetésre használhat. Látható, hogy a bankkártyás megoldásokkal szemben ennek hátránya, hogy az ügyfélnek előzetesen létre kell hoznia a pénzt tároló egyenleget, de a gyakorlatban sok megoldást találhatunk, ahol ezt viszonylag egyszerűen és online felületen elvégezheti az ügyfél. Ez komoly segítséget az internet bankot használó, de megfelelő bankkártyával nem rendelkező ügyfeleknek jelenthet, akik az egyenleg létrehozása után rögtön át is tudnak utalni a pénztárcájukba. A megoldás további szépséghibája, hogy az uniós irányelvek és a hazai pénzügyi jogszabályok értelmében minden pénztárca szolgáltatás elektronikus pénz kibocsátási szolgáltatásnak minősül, ezért engedélyköteles, és a tevékenység nyújtásának feltételei is szabályozottak (pl. kamatot nem lehet rá fizetni, biztosítani kell a fel nem használt összegek kifizetését.)

Bár Magyarországon is kínálnak ilyen pénztárca megoldásokat, a szolgáltatás nyújtói a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének engedélyével nem rendelkeznek, így

az ilyen szolgáltatások igénybevételét nem javasolhatjuk. Külföldi megoldások közül számos olyat találhatunk, amelynek szolgáltatóját az EU valamely tagországában elektronikus pénz kibocsátóként engedélyezték, így a hazai igénybevételüknek sincsen jogi akadálya, ráadásul elméleti szinten hazai kereskedőkkel sem zárja ki a szerződéskötést.

Az utóbbi idők egyik pozitív fejleményeként érdemes megemlíteni, hogy a nemzetközi szinten talán legismertebb PayPal megoldás 2006 ősze óta Magyarországról is terjeszt értékű szolgáltatásként érhető el, azaz lehetséges mind fizetni, mind pénzt fogadni és azt hazai bankszámlára lehívni.

- <http://www.paypal.com>
- <http://www.paynova.com/>
- <http://www.moneybookers.com>

A külföldi tárca megoldásoknál figyeljünk arra, hogy ha nem biztosít magyarországi bankszámlát, ahova az egyenleget utalni lehetne, akkor lényegében ezen keresztül is csak a bankkártyás ügyfeleket fogjuk elérni, mert a külföldi banki átutalások kirívóan magas költségűek.

Hasonlóan a bankkártyás fizetési feldolgozási szolgáltatásokhoz, a pénztárcás fizetési megoldások honlapba integrálását kisebb fejlesztésekkel, paraméterezésekkel lehet megvalósítani.

Az aránylag magas havi- és tranzakciós díjak miatt sem a banknak, sem a kereskedőnek nem éri meg bizonyos összeg alatt bankkártyás fizetéseket elfogadni. Az alternatív megoldások egy másik csoportja éppen ezt a hiányt szeretné pótolni.

2.6. Elektronikus mikrofizetési megoldások Magyarországon

A már említett virtuális pénztárca a mikrofizetésekkel kapcsolatos problémákra is választ ad, de mint említettük, nincsen olyan hazai (magyar nyelvű) megoldás, ami összeegyeztethető volna a pénzügyi szabályozással. Az itthon elterjedt megoldások a távközlési szolgáltatások körében elérhető emelt díjas szolgáltatásokra épülnek. Ezek, az értéknöveltnek is nevezett szolgáltatások eredetileg a digitális kapcsolóközpontok új képességeit voltak hivatottak kihasználni, lehetővé téve az

eredetileg telefonon nyújtható információs jellegű szolgáltatások nyújtói és a távközlési szolgáltató közötti díjmegosztást. A fizetendő emelt díj mértéke eredetileg a hívás időtartamától függött, később azonban kialakultak az ún. távszavazás jellegű szolgáltatások is, ahol a hívott szám önmagában meghatározza a díj mértékét, a hívás időtartamától függetlenül. A GSM hálózatokban nyújtott rövid szöveges üzenetek esetében 1997 óta elérhető az emelt díjas felhasználás [eredetileg még a Nokia "smart messaging" szabványa keretében], ami Magyarországon 2002 januárjában indult, és robbanásszerű fejlődésnek indult. A növekedés töretlen ütemén kívül az óriási keresletet mutatja az is, hogy a mobil szolgáltatók a vezetékes szolgáltatókhoz képest jóval nagyobb szeletet tudnak megtartani az előfizető által fizetendő emelt díjból. Emiatt az emelt díjas mobil SMS díjmegosztása során még a legnagyobb forgalmat lebonyolító kereskedők sem igen tudják az emelt díj 50 %-nál magasabb részét megtartani (a következő bekezdésben leírt kivétellel), ezzel szemben a vezetékes távbeszélőn elérhetővé tett emelt díjas szolgáltatásoknál az emelt díjból legfeljebb 20-30 % marad a szolgáltatónál.

Bár az emelt díjas szolgáltatásokat eredetileg még a telefonokhoz kötődő felhasználásra találták ki (mobiltelefon esetén csengőhangok, operátorlogók, képek, stb.), a felhasználásuk hamar túlterjedt ezen a körön, és ma már nem ritka a virágküldés, mozi- és parkolójegy vásárlás, illetve napilap előfizetés vagy hirdetés emelt díjas kiegyenlítése sem. Érdekes módon pont e fizikailag is megjelenő szolgáltatások körében található a kereskedők számára az 50 %-osnál kedvezőbb díjmegosztást, hiszen ilyen engedmény hiányában e "valós költségekkel" rendelkező termékek nem lennének kereskedelmileg életképesek.

Látható azonban, hogy e körben az emelt díjas távbeszélő szolgáltatások már valójában fizetést közvetítő funkciót töltenek be. A távközlési szolgáltatók az emelt díjas szerződésekben minden felelősséget igyekeznek elhárítani maguktól, az emelt díjas szolgáltatással kapcsolatos ügyfélpanaszok rendezésének kizárásától kezdve egészen a beszédési kockázat áthárításáig (csak térülés esetén fizetnek). Ez viszont azt mutatja, hogy a távközlési szolgáltató felelősséget csak a fizetési részért vállal, az emelt díj útján értékesített termékeket és szolgáltatásokat nem tekintik saját terméknek vagy szolgáltatásnak.

- <http://www.netpay.hu/>
- <http://www.neophone.hu/>

Fontos felhívni arra a figyelmet, hogy elektronikus pénzről nem csak a chipkártyákon elérhető egyenlegek körében beszélhetünk, hanem távoli hozzáférésű egyenlegek esetén is. Erről részletesebben lásd:

<http://fsahandbook.info/FSA/html/handbook/PERG/3/3>

Mindaddig tehát, amíg nincsen Magyarországon könnyen elérhető elektronikus pénz, nincsen alternatívája az emelt díjas távközlési mikrofizetési rendszernek. Lehet ugyan közvetlenül a távközlési szolgáltatókkal is szerződni, de valószínű, hogy a feldolgozási infrastruktúra, valamint fix havi díjak miatt a legtöbb kereskedő jobban jár, ha a fizetési megoldások szállítóival szerződik, még a rosszabb díjmegosztási arány ellenére is. A kész fizetési megoldások esetén a többi fizetést feldolgozó szolgáltatáshoz hasonló egyszerűséggel lehet e fizetési módot is az elektronikus boltba integrálni. Bár a legtöbb megoldás emelt díjas SMS-re épül, található egy emelt díjas telefon szolgáltatást feldolgozó fizetési megoldás is.

Hazai könnyen implementálható mikrofizetési megoldások:

- <http://www.fizetek.hu/>
- <http://www.voxinfo.hu/>

3. Az induláshoz szükséges bejelentések, engedélyek és az indulással kapcsolatos egyéb jogszabályi kötelezettségek

Ha van már egy félig-meddig kész üzleti terv, és nagy vonalakban már a műszaki feltételek is ismertek, ideje megvizsgálni, hogy milyen szabályozási-jogi terhek elé is néz az elektronikus bolt üzemeltetője.

A kötelezettségek egy jelentős része független attól, hogy valaki elektronikusan értékesít vagy hagyományos módon. Ezeket a kötelezettségeket csak röviden felsoroljuk, a részleteket megadó jogszabály hivatkozásával. E körben is igaz azonban, hogy a tényleges kötelezettségek rengeteg tényezőtől függenek, pl. az

© elker.hu (v2007. 01. 13.)

alkalmazottak létszámától, életkorától, az alkalmazási formától, a tevékenység végzésének helyétől. Éppen ezért újból felhívjuk a figyelmet arra, hogy felelősséggel csak akkor lehet boltot indítani, ha a konkrét körülmények és üzleti terv ismeretében fordulunk egyedi tanács végett megfelelő személyekhez (könyvelőhöz, adótanácsadóhoz, ügyvédhez, illetve a hatóság ügyfélszolgálatához).

Amit leírtunk, az termelői tevékenységet nem végző, bérelt helyiségben működő, internetes értékesítést végző kiskereskedelmi egységekre vonatkozik

1) munkavédelmi: ha van munkavállaló – kockázatértékelés, megelőző intézkedési terv kidolgozása, ezek éves felülvizsgálata, dokumentálása és megőrzése; mentési terv elkészítése és oktatása; munkavédelmi oktatás legalább munkába álláskor és rendszeresen legalább évente, az oktatottak aláírásával igazolva; megfelelő ismeretekkel rendelkező munkavédelmi felelős (9 főig elég, ha ezt személyes a munkáltató látja el); szolgáltatóval szerződéskötés foglalkozás egészségügyi szolgálat biztosítására; orvosi alkalmassági vizsgálat munkavállaló munkába lépésekor és kb. 2 évente felülvizsgálat; munkabaleset és foglalkozási megbetegedés bejelentése.

- a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet
- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről, egységes szervezetben a végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelettel
- 89/1995. (VII.14.) Korm. rendelet 2.§: A munkavállalók létszámának és tevékenységének, valamint a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás biztosításának módjának bejelentése (működésük megkezdését követő egy hónapon belül) ÁNTSZ-hez.
- Munkavállaló bejelentése 2006. december 31-ig az Egységes Magyar Munkaügyi Adatbázisba. Ezt követően, 2007. január 1-jétől a munkaadóknak a munkaviszonyok létesítésének és megszűnésének tényét – egyéb adatok mellett – már az illetékes elsőfokú állami adóhatóság felé kell jelenteniük elektronikus úton vagy az erre a célra rendszeresített nyomtatványon. (további információk az [Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján](#))

- A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 57/B. §

2) tűzvédelmi kötelezettségek: tűzvédelmi kötelezettségek oktatása foglalkoztatottak részére; 5 fő foglalkoztatottól tűzvédelmi szabályzat készítése, oktatása a szabályzatnak is, ennek oktatásáról napló oktatottak aláírásával; raktározás-tárolási szabályok, tűzvédelmi technikával kapcsolatos kötelezettségek; tűzvédelmi technika felülvizsgálata, időszakos biztonsági felülvizsgálat.

- A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény, a tűzoltási, műszaki mentési és az ezekhez kapcsolódó tűzvédelmi technika alkalmazhatóságának részletes szabályairól szóló 31/2001. (XII. 19.) BM rendelet,
- az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 35/1996. (XII. 29.) BM rendelet

3) Bejelentkezés helyi adóhatósághoz, Országos Egészségbiztosító Pénztárhoz, nyugdíjbiztosító igazgatósághoz, magánnyugdíjpénztárhoz.]

A kötelezettségek egy másik jelentős része pedig éppen azon múlik, hogy milyen árukat értékesítünk, milyen tevékenységet végzünk. Gondolni kell itt arra, hogy a végezni kívánt tevékenység szabályozott szakmának minősül-e (pl. könyvesbolti eladó, kultúrcikk-kereskedő, ügyvéd, stb.), vannak-e önálló, nem szakmához, hanem tevékenységhez kötődő szakágazati szabályok (pl. távközlés, szerencsejáték, csomagküldés, stb.), illetve, hogy vannak-e önálló szabályok az egyes forgalmazott árukra vonatkozóan (pl. szeszes ital, más jövedéki termék, szexuális termékek.)

Lássuk azokat a főbb kötelelességeket, amelyek az internetes kereskedők többségét érintik.

3.1. A működési engedély

A hatályos jogszabályok szerint kereskedő kereskedelmi tevékenységet csak működési engedéllyel rendelkező üzletben folytathat. [4/1997. (I.22.) Korm.rend. 2. § (1) bek.] Itt kereskedelmi tevékenység alatt egy tételesen meghatározott kört kell érteni, amibe beletartozik a csomagküldő kereskedés, de nem fér bele az adójogilag

egyébként szolgáltatásnak tekintett, kizárólag digitális áruk digitális formában (letöltéssel) értékesítése.

Ilyen működési engedélyt kell kérnie egyébként azon kereskedőknek is, akiknél ugyan interneten lehet rendelni és fizetni is, de pl. az átvétel nem csomagküldés útján történik, hanem ehhez a fogyasztónak be kell fáradnia a kereskedőhöz.

A működési engedélyt a jegyzőtől kell kérni, jelenleg 10 000 Ft illeték lerovása fejében, előírt formanyomtatványon benyújtva. Az engedély megadásának azonban számos előfeltétele van, amelyekről még a kérelem benyújtása előtt kell gondoskodni.

A működési engedély kiadási kérelemhez ugyanis csatolni kell bizonyos, a végzett tevékenységtől függő szakhatósági hozzájárulásokat eredetiben, továbbá az üzlet használatát igazoló iratokat (bérleti szerződést és tulajdoni lapot, jellemzően még bérlet esetén is).

Ezen kívül csatolni kell a tevékenység végzési formájától függően vagy a vállalkozói igazolvány másolatát, vagy a gazdasági társaság cégkivonatát. Az igazolványon, illetve a cégkivonatban már szerepelnie kell az üzlet címének és a tevékenységnek.

Ha a tevékenység gyakorlását a működési engedélyről szóló jogszabályon kívüli jogszabály feltételhez köti (pl. szakképesítéshez), akkor e feltételek teljesítését igazoló iratokat is csatolni kell a kérelemhez. A szakképesítési követelményeket ne "becsüljük le", mert inkább az tekinthető kivételnek, ha egyes kiskereskedelmi területen a tevékenység végzéséhez nem kell szakképesítés.

[Ezekről részletesen a Magyar Közlöny 2004/66. számában megjelent OM közlemény ad egy kimerítő felsorolást, pontosabban sok helyen csak hivatkozást az ilyen tevékenységeket felsoroló más jogszabályokra. Klasszikus kiskereskedelmi tevékenységekkel kapcsolatos szükséges szakképesítések tárgyában érdemes az 5/1997. (III. 5.) IKIM rendeletet áttanulmányozni.]

Ami részletesebb magyarázatot igényel még az a szakhatósági hozzájárulás. Azt, hogy mely szakhatóság hozzájárulása kell, a végzett tevékenység határozza meg, internetes kereskedők esetében a következőkre érdemes figyelni.

Bármilyen építőanyagnak minősülő terméket forgalmazznak (legyen az egyszerű síkűveg is), három szakhatósági hozzájárulás is kell: közlekedési felügyelet, építésügyi hatóság (ez szintén a jegyzőnél lesz), tűzvédelmi szakhatóság (tűzoltóság). Ugyanezen hatóságok hozzájárulása kell járműkereskedelemre (ne csak személygépkocsira gondoljunk, hanem pl. kerékpárra is!) és tüzelő- vagy üzemanyag forgalmazására.

E szigorú körön kívül tűzvédelmi szakhatósági hozzájárulás kell még a tűz- és robbanásveszélyes vegyi anyagokat, pirotechnikai terméket forgalmazó boltok megnyitásához. A rendőrség hozzájárulását nem csak a pirotechnikai termékek forgalmazásához kell kérni, hanem a lőfegyverrel és lőszerrel kapcsolatos termékekéhez is.

Az ÁNTSZ hozzájárulására élelmiszer, vegyiáru, illóolajok és gyógynövények értékesítéséhez szükséges. Az ÁNTSZ-en kívül még az állategészségügyi és élelmiszer ellenőrző állomás jóváhagyása is szükséges az állati eredetű élelmiszerek, élelmiszer nyersanyagok, "állati eledel és gyógyszerek", valamint élő állatok értékesítéséhez. Ha növényvédő szert szeretnénk értékesíteni, ahhoz a növény-egészségügyi és talajvédő állomás hozzájárulása kell.

Közismert előírás, hogy nem lehet szexuális árut értékesítő üzletet bizonyos intézmények közelében nyitni (iskolák, óvodák, templom, stb.) Nem biztos azonban, hogy ez annak is rögtön eszébe jut, aki ilyen árukkal kifejezetten csak interneten szeretne kereskedni. Ha a csomagküldés miatt kötelező üzlete – ahol ténylegesen pl. csak vevőszolgálat van, termékek nélkül – pont egy ilyen tiltott körzetbe esik, az önkormányzat ez esetben is megtagadja a működési engedély kiadását.

[a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény, amely 2006 júniusában lépett hatályba; illetve az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről szóló 4/1997. (I. 22.) Korm. rendelet]

Nem kizárt, hogy bizonyos tevékenység végzéséhez az önkormányzat rendelettel további feltételeket támasztott (pl. szerencsejáték tevékenység végzése), emiatt is célszerű az önkormányzat ügyfélszolgálatán előzetesen érdeklődni.

3.2. Környezetvédelmi kötelezettségek

Bármily meglepőnek hangzik, de a legtöbb internetes kereskedőt érinti a hulladékgazdálkodással kapcsolatos kötelezettség, és a környezetvédelmi termékdíj fizetési kötelezettségek köre is szélesebb, mint azt a legtöbb vállalkozó gondolná.

Az internetes kiskereskedőknek ilyen környezetvédelmi kötelezettségekre két okból is számítani kell, az egyik a csomagolási tevékenysége (hiszen a postai küldeményeket be kell csomagolni), a másik az elektronikus és elektromos eszközökkel kapcsolatos kereskedői vagy importóri kötelezettségek.

Csomagküldőként a postán, futárral vagy személyesen küldendő termékeket a szállítás végett saját maga becsomagolja, és a csomagot belföldi címzettnek küldi. (Ez a kötelezettség nemcsak a postai csomagküldőket terheli, hanem a tipikusan kevésbé felkészült vállalkozót is, mint pl. a fürdőhelyen főtt kukoricát áruló mozgóbolt "mikrovállalkozást".)

Sajnos, ezek a csomagolással kapcsolatos kötelezettségek igen terhesek. Egyrészt termékdíj fizetési kötelezettség keletkezik, ami összeg szerint nem sok (pl. papírdoboz esetén 16 Ft/kg), de az APEH-nek önbevallás útján ezt be kell vallani és meg kell fizetni. Ezen kívül be kell jelentkeznie a környezetvédelmi tárcához és oda rendszeresen beszámolót is be kell nyújtania az előírt adattartalommal. Az adatszolgáltatásokhoz viszont megfelelő bontású nyilvántartást is kell vezetni, valamint be kell szerezni a vállalkozást azonosító nemzetközi azonosító számot (GLN) is. A termékdíjjal kapcsolatos kötelezettségeken kívül a csomagoló a fogyasztótól is köteles visszavenni a csomagolási hulladékot, és gondoskodnia kell annak meghatározott arányú hasznosításáról.

A kisvállalkozói kör számára vitán felül a legjobb megoldás az, ha a csomagolóanyagot kizárólag olyan nagykereskedőtől szerzi be, aki ún. koordináló szervezettel szerződést kötött és így mentesült a termékdíj fizetési kötelezettség alól, és vállalja, hogy ezt a tényt a csomagolóanyagot értékesítő számlán is feltüntetni. A számlán feltüntetendő pontos szöveget jogszabály határozza meg. Ez az ún. "számlán történő átvállalás" mentesíti a kisvállalkozást az igen nehézkes fizetési és bevallási kötelezettségek alól.

- A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény 2. § (2) bekezdése
- a környezetvédelmi termékdíjmentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumiabroncs behozatalának feltételeiről szóló 53/2003. (IV. 11.) Korm. rendelet 15. §-a

Vannak más megoldások is a mentességre, azonban ezek korántsem ilyen kedvezőek. Az egyik lehetőség, ha a csomagolás bizonyos mennyiség alatt marad, pl. papír esetén 500 kg (ami 8000 Ft termékdíj fizetési kötelezettséget jelentene kizárólag papír csomagolóanyag használata esetén). A mentességhez azonban a mentesség évét megelőző év szeptember 30-áig kérelmet kell benyújtani az illetékes felügyelőséghez, 5000 Ft illetékkel. Ez esetben a mentesség a díj megfizetése, a visszavétel és a hasznosítás alól ad mentességet, a nyilvántartásba vétel és a beszámolás alól nem. A kizárólag papírt használó példánkat figyelembe véve ez max. 3000 Ft megtakarítást jelenthet, amiből lejön még az engedéllyel kapcsolatos posta- és ügyintézési költség.

Másik lehetséges megoldás a csomagolással kapcsolatban létrehozott ún. koordináló szervezettel való szerződés. Ez esetben az APEH helyett a koordináló szervezet részére kell fizetni hasznosítási díjat, ami körülbelül a termékdíj fele, valamint díjelőleget, és az adatszolgáltatási kötelezettségeket is csak e szervezet felé kell teljesíteni (éves előrejelzés, jelentések). E megoldás azonban a kisvállalkozások számára szintén nem ideális megoldás, mert itt is előzetes szerződéskötésre, minisztériumi engedélyeztetésre van szükség.

[ÖKO-Pannon Kht., ÖKO-Pack Kht.]

A csomagolásnál a termékdíj fizetési kötelezettség a termék becsomagolásával keletkezik, akár fogyasztói, akár szállítási célból csomagolják.

A környezetvédelmi termékdíj fizetése elektromos vagy elektronikus berendezések esetén jellemzően akkor fog felmerülni, ha az internetes kereskedő hozatja be külföldről a berendezést, és azt itthon forgalomba hozza. Ez esetben a kereskedő a környezetvédelmi kötelezettségek szempontjából "gyártónak" minősül.

A gyártói kötelezettségek a csomagoláshoz hasonlóak, ám bizonyos területen annál terheesebbek: szigorú előírások szabályozzák milyen tájékoztatást kell a terméken, illetve annak csomagolásán elhelyezni, illetve milyen tájékoztatót kell mellékelni a berendezés hulladékként való kezeléséről. További sajátos kötelezettség, hogy biztosítékot is kell adni, az előző évben importált berendezés tömege és egy szorzószám (pl. informatikai eszközök esetén 100 000 Ft/tonna) alapján. A már egyszer adott biztosíték felhasználásához azonban mindig főfelügyelőségi jóváhagyás kell.

A kötelezettségek alóli mentesülés köre itt jóval szűkebb: kisvállalkozói körben itt gyakorlatilag nincsen ésszerű alternatívája a koordináló szervezettel való szerződéskötésnek. Éppen ezért a kezdő kiskereskedők gyakran jobban járnak, ha kizárólag hazai nagykereskedőktől szereznek be.

[Electro-Coord Kht.]

- A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény
- A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet
- Az elektromos és elektronikai berendezések hulladékainak visszavételéről szóló 264/2004. (IX. 23.) Korm. rendelet

Ha egy kereskedő maga nem is importál ilyen berendezéseket, egy jóval szűkebb körű környezetvédelmi jellegű kötelezettség így is terhelni fogja, ez pedig az értékesített berendezéssel "azonos használati célú és mennyiségű" használt berendezés ingyenes átvételének kötelezettsége. A kötelezettség alól mentesülnek az igazán kis alapterületű (25, illetve 35 m² alatti) eladótérrel rendelkező kereskedők.

Ez utóbbi feltétel felveti a kérdést, hogy az internetes csomagküldő kereskedők mentesülnek-e ezen kötelezettség alól? A törvényi szabályok szerint a csomagküldő kereskedőnek is fenn kell tartania "üzletet", ami azonban nem feltétlenül jelent eladótérrel is egyben. Az új, 2006. júniusától hatályos kereskedelmi törvény rendelkezései szerint csomagküldő kereskedés esetében üzletnek kell tekinteni a

vevőszolgálati helyiséget, azaz eszerint lehet a csomagküldőnek úgy üzlete, hogy nincsen eladótere. Ez alapján tehát az internetes kereskedők, ha nem tartanak fenn fizikai értékesítésre szolgáló eladóteret, csak ügyfélszolgálatot, nem terheli őket az átvételi kötelezettség. (A kizárólag mobil telefont értékesítők eladótértől függetlenül kötelesek az átvételre.)

Az a kereskedő, aki átveszi a használt elektromos berendezést, ezt továbbadhatja a gyártónak, aki köteles ennek feltételeiről még a kereskedővel kötött szerződésben megállapodni. A kereskedő másik lehetősége, hogy a koordináló szervezet által kijelölt begyűjtőtől kérheti egyes termékek ingyenes elszállítását.

3.3. Szerzői jogdíj fizetése

3.3.1. Bevezető

Bár a digitális árukra környezetvédelmi szabályozás – egyelőre – nem vonatkozik, helyette a szerzői joggal kapcsolatos kötelezettségekre kell külön figyelmet szentelni.

Ha ugyanis valaki egyéni-eredeti jelleggel bíró zenét, filmet, képet, fotót, könyvet, novellát, verset vagy számítógépes programot meghallgathatóvá, megnézhetővé, letölthetővé szeretne tenni, ehhez meg kell szerezni azon jogosultak hozzájárulását, akiknek a szerzői jogi törvény e szellemi javak felett rendelkezési jogot adott.

Az, hogy kitől és milyen hozzájárulást kell szerezni, művenként és felhasználási módoként is változik. Hasonlóan az adózási, könyvelési és polgári jogi kérdésekhez, a szerzői jogról sem tudunk itt átfogó bemutatót tartani. Hasznos lehet azonban, ha röviden leírjuk, hogy a leggyakoribb internetes bolti felhasználások esetén kitől lehet hozzájárulást szerezni.

3.3.2. A közös jogkezelés lényegéről

A szerzői jogi törvény a művek szerzőin kívül az ún. szomszédos jogi jogosultaknak is kizárólagos jogot biztosít: előadóművészeknek az "előadóművészi teljesítményeikre", a hangfelvételek és filmek körében azok előállítóinak a hangfelvételre/filmre, illetve a rádióknak és televízióknak az általuk sugárzott műsorokra.

Belátható, hogy a leggyakoribb felhasználási területeken egyszerűen nem lehetne mindenkinek minden szóba jöhető szerzővel és szomszédos jogi jogosulttal külön-külön szerződnie. Emiatt alakultak meg még a 19. században az első közös jogkezelő szervezetek. Ma ilyen jogkezelő szervezetet az egyedileg nem gyakorolható jogok érvényesítése végett lehet alapítani, és ha egy e célra létrehozott egyesület teljesíti a közös jogkezelőkkel szemben támasztott szigorú törvényi feltételeket, az illetékes miniszter nyilvántartásba veszi Ilyen követelmény pl., hogy az egyesület által megjelölt jogkezelési tevékenységben érdekelt belföldi jogosultak jelentős része tagja az egyesületnek vagy ahhoz csatlakozni kíván, illetve kellő súlyú külföldi jogkezelőkkel szerződést kötött kölcsönös képviselőre, stb.) Persze ma már a gyakorlatban szóba jöhető, egyedileg nem gyakorolható felhasználások körében léteznek ezek a jogkezelők, és ugyanezen területeken a törvény kizárja további jogkezelők létrehozását.

A lényeg azonban az, hogy ha egy jogkezelőt az általa megjelölt jogérvényesítési "területen" (meghatározott műfaj és felhasználási mód vonatkozásában) nyilvántartásba veszik, és közzéteszi az erre vonatkozó – a miniszter által jóváhagyott – felhasználási feltételeit és díjszabását, akkor mindenki, aki vele erre szerződik, e téren minden mű (előadói teljesítménynek, hangfelvételnek, stb.) felhasználására is jogosulttá válik. Ez az ún. kiterjesztett jogkezelés igaz mind a hazai, mind a külföldi művekre, függetlenül attól, hogy ténylegesen tagja-e az adott egyesületnek a szerző vagy más jogosult, illetve, hogy a külföldi szervezettel van-e hatályos ún. kölcsönös képviselői szerződése a közös jogkezelőnek. (Vannak kivételek, erre még visszatérünk.)

Látható, hogy milyen nagyszerű vívmány ez, hiszen ennek hiányában vagy nem lehetne rádióban zenét sugározni, szórakozóhelyeken zenét hallgatni, vagy a szerzők semmilyen formában nem kapnának az ilyen felhasználások után díjazást.

Bizonyos felhasználási körben a művekre kizárólag az illetékes közös jogkezelőn keresztül lehet felhasználási jogot szerezni, a szerzővel vagy más jogosulttal nem is lehet szerződni. Ezt hívják az ún. kötelező közös jogkezelésnek, ahol a jogkezelést a szerzői jogi törvény írja elő. Az önkéntes közös jogkezelés az, ahol nem jogszabály írja elő a jogkezelést, de a nyilvántartásba vételkor a közös jogkezelő szervezet meg

tudta indokolni, hogy a felhasználást csak így lehet hatékonyan engedélyezni. Ennek a hatása majdnem ugyanaz, mint a kötelező közös jogkezelésé, hiszen önkéntes jogkezelés esetén is a jogkezelő minden szerző minden adott műfajú művének felhasználására adhat engedélyt, azaz a "világrepertoárt" képviselheti. A lényeges különbség az, hogy önkéntes jogkezelés esetén a szerzőtől vagy más jogosulttól is lehet felhasználási jogot szerezni, azaz velük is szerződni lehet a művük, teljesítményük felhasználására, míg ugyanez a kötelező jogkezelésnél kizárt.

Térjünk vissza a kivételekre, azaz azokra a kérdésekre, amikor hiába van közös jogkezelő szervezet az adott felhasználásra, nem adhatnak felhasználási jogot.

Az egyik – inkább jelképes – kivétel, hogy a szerzők vagy művészek minden év szeptember 30-áig egy adott közös jogkezelőnél tiltakozhatnak a következő évi közös jogkezelésük ellen ("kilépés"). Ennek a hatása az lesz, hogy a hazai jogosítás nem fog kiterjedni a művészre, csak a szerző vagy művész rendelkezhet a művéről (előadóművészi teljesítményéről). (Bizonyos kötelező közös jogkezelési területekről nem lehet kilépni, és a kilépés egyelőre nem érinti a kölcsönös képviseleti szerződéseken keresztül, külföldi felhasználók jogosítását sem.) A kilépett szerzők és művészek listája egyelőre a gyakorlatban jelentőséggel nem bír, mert annyira csekély a számuk és az általuk képviselt művek száma.

Szintén nem lehet közös jogkezelő útján felhasználást szerezni a színpadi művekre (színmű, opera, operett, musical, stb.), ide nem értve ezek részleteit – azaz pl. a sikeres Rómeó és Júlia musical egészére csak egyedileg lehet szerződni, de a slágerként is ismert részletre kiterjed a közös jogkezelőkkel kötött "átalányszerződés" hatálya, ezért is játszhatják azt a rádiókban.

Gyakorlati jelentősége kicsi, de érdemes megjegyezni, hogy a közös jogkezelés csak a másodlagos felhasználásokra jogosít, azaz már nyilvánosságra hozott művekre. Ez azt jelenti, hogy ha az internetes bolt honlapjának kialakítása során mással készítettünk egy sajátos grafikát vagy akár zenei aláfestést, erre a felhasználásra nincsen kötelező közös jogkezelés, és csak a szerzővel (előadóművésszel) kötött írásbeli szerződésben lehet rá engedélyt szerezni.

A kötelező közös jogkezeléstől függetlenül sem kell jogdíjat fizetni, ha saját magunk vagyunk a szerzők és előadóművészek (vagy velük külön megállapodtunk), ettől még

azonban szerződünk kell a közös jogkezelő szervekkel, csak a szerződés nem jár díjfizetési kötelezettséggel. Kiküszöbölendő az ingyenességgel való kereskedelmi célú visszaéléseket, számítani kell arra, hogy a közös jogkezelőkkel kötött szerződésbe beletesznek olyan rendelkezéseket, amellyel körbeírják, mi is minősülhet saját honlapnak.

E körben természetesen nem tudtuk bemutatni a közös jogkezelés minden lényeges kérdését, ezért feltétlenül javasoljuk, hogy aki ilyenre szerződik, az előtte olvassa át a közös jogkezelők közzétett szerződési feltételeit. Mivel a szerzői jog összetett jogterület és viszonylag kevés jogászt is találhatunk, aki kellően jártas benne, érdemes megfontolni a témát részletesen ismertető, praktikus és olvasmányos kézikönyvek beszerzését.

www.artisjus.hu

www.mahasz.hu

www.filmjus.hu

www.eji.hu

www.hungart.org

[Szinger András-Tóth Péter Benjamin: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz. Budapest, Novissima Kiadó, 2004.]

3.3.3. Hogyan szerezhethetünk felhasználási jogot online letöltéshez?

E részben röviden azt kívánjuk bemutatni, hogy néhány, az internetes boltok körében is felmerülő tipikus felhasználásra miként lehet felhasználási jogot szerezni.

Mint fentebb olvasható, a közös jogkezelő általi jogosítás felhasználási módtól és műfajtól függ.

Az elektronikus boltok körében leginkább tipikus felhasználási mód a szerzői jogban "on demand"-nak nevezett felhasználás, amikor az internetes tartalom kínálója lehetővé teszi, hogy az ügyfelei egyedileg meghatározhassák, hogy mely műveket és mikor hallgatják meg vagy töltik le. Ide sorolhatóak azok a streaming felhasználások is, ahol az ügyfélnek nincsen "rendeltetészerű" lehetősége lementeni a zenét vagy a

filmet, de ettől még ő dönti el, hogy mit és mikor szeretne nézni vagy hallgatni. Annak, hogy a tartalomszolgáltató (internetes bolt) biztosítja-e a lementés és későbbi megtekintés lehetőségét, csak a fizetendő jogdíjak szempontjából van jelentősége, a felhasználási jog szerzésének módját ez nem érinti. Azt, hogy egy tartalomszolgáltató mikor akadályozza meg az egyes művek letöltését, azaz mikor jogosult a kedvezőbb díjtételekre, nem lehet az objektív műszaki lehetőségek szerint megítélni – állókép műalkotások esetében pl. a böngészőn keresztül nem lehet letiltani a legelterjedtebb operációs rendszerek biztosította, elérhető képméretű funkciókat. A lementhetőség tehát a boltos rendelkezésére álló eszközöktől függ, mindenesetre fontos mindig a szerződő jogkezelő szervezet álláspontját is kikérni, hogy ők milyen konkrét védelmi mechanizmusok alkalmazását várják el. Ugyanígy on demand felhasználási típus – sajátos díjazással – a csengőhangok vagy háttérképek kínálása is, ezért a felhasználási jogot is ezek szerint kell megszerezni.

A lementés vagy meghallgatás kérdésnek azért is jelentősége van, mert a fenti "on demand" zenei és vizuális művi felhasználásoktól eltérő módon kell felhasználási engedélyt szerezni az olyan tartalomszolgáltatásra, ahol nem kontrollálhatja az ügyfél teljes mértékben, hogy mikor és mit szeretne meghallgatni. Ilyenek a webrádió jellegű felhasználások. A webrádiós feljogosítás alapján az ügyfél válogathat műsorok, műsorfolyamok között (mintegy csatornák közt), legyen azok felosztása pl. tematikus, de nem választhat konkrét műsorszámok közül. Mivel az internetes kiskereskedelem körén ez a felhasználás túlmutat, ezért részleteiben nem vizsgáljuk, csak felhívjuk a figyelmet rá, hogy ez önálló felhasználási mód, az esetek többségében önálló jogdíjkezeléssel.

A felhasználási módok fentiek szerinti elkülönítésének nincsen jelentősége a szoftverek vagy a nem előadott irodalmi művek (pl. nem hangoskönyvek) esetén. E körben nincsen közös jogkezelés, így a művek on demand felhasználására a szerződést kizárólag a szerzővel (kiadóval, licencjogosulttal) lehet megkötni.

On demand zene felhasználása esetén a jogdíjkezelés szerint kell szerződést kötnünk az Artisjus és az EIJ közös jogkezelőkkel, valamint egyedi szerződést kell kötni az elérhetővé tenni kívánt zenei hangfelvétel előállítójával. Szerencsére a

népszerű művek úgy 80 %-ának négy nagy hangfelvétel előállító cég a jogosultja, így az egyedi szerződéskötés legalább adminisztratív szempontból megoldható.

On demand jellegű film felhasználás esetén külön kell szerződni a filmben szereplő filmzenére (természetesen nem a hangsávra, hanem a filmzenére mint önálló műre), és magára a filmre. A filmzenére általában elég az Artisjusszal a díjközleménye szerint szerződni. Magára a filmre vonatkozóan a törvény szerint a megfilmesítési szerződéssel a film előállítója (a producer vagy produkciós cég) szerzi meg a jogokat, mind az önálló szerzőktől (forgatókönyv írójától, rendezőtől), mind a szomszédos jogi jogosultaktól – természetesen a már említett filmzene kivételével. Az on-demand letöltés felhasználási jogát is a producertől, vagy ha a forgalmazójával így állapodott meg, a film forgalmazójától kell megszerezni.

Éppen a jogok ezen "összpontosulása" miatt nincsen közös jogkezelés e jogosítások téren. Noha van közös jogkezelő szerv (Filmjus), ami akár közvetítés útján is igen nagy segítséget nyújthat a fenti jogosítások megszerzésében, ennek díjszabásai azonban elsősorban nem a felhasználóknak szólnak, hanem a fentiek szerinti jogokat átruházó szerzők törvényi díjgényeinek érvényesítésére (amit elsősorban a producerek kötelesek fizetni.) Ha a megfilmesítési szerződés úgy rendelkezik, előfordulhat, hogy a producer mégsem szerzi meg a fenti jogokat a szerzőktől vagy előadóktól, de erről a kapcsolatfelvétel után lehet csak tájékozódni.

A film szempontjából egyébként pl. a szoftverhez képest szigorúbban szokták megítélni, hogy mi is bír egyéni-eredeti jelleggel, ezért gyakori, hogy egy egyszerű televíziós riport vagy vetélkedő felvétele önmagában nem fog szerzői jogi értelemben vett filmnek minősülni, azaz önálló szerzői jogi védelemben részesülni. Ilyenkor sem szabad megfeledkezni arról, hogy még ha egy televízió műsor nem is tekinthető filmnek, a televíziós felvétel on demand elérhetővé tételéhez a televízió hozzájárulását is be kell szerezni, hiszen ők is szomszédos jogi jogosultak. A televízió szervezetek körében e szomszédos jogi felhasználásra nincsen közös jogkezelés, tehát a hozzájárulást magától a televízió szervezettől kell megszerezni. (Mindezt megfelelően érteni kell a rádióműsorokra és a rádió szervezetekre is.)

Filmen kívül vizuális művek esetén, pl. képző-, ipar-, és fotóművészeti művek körében önkéntes közös jogkezelés alapján a Hungart díjszabása szerint lehet felhasználási jogot szerezni az on demand felhasználásra.

3.4. Tájékoztatási kötelezettségek

Számos jogszabályt találhatunk, amely különféle tájékoztatási terhet ró az internetes kereskedőkre. Ezek egy része általános fogyasztóvédelmi jellegű, de túlnyomó többségüket kifejezetten erre a távol lévőkhöz közti üzletre tekintettel fogalmazták meg.

Noha a jogszabályok elég nagy rugalmasságot biztosítanak abban, hogy mely tájékoztatási kötelezettségnek ki hol tesz eleget, célszerűbb amit lehet, egy helyen megjeleníteni. A fogyasztó számára ez egyértelműen kedvező, mert a tájékoztatás így lesz – átfedések nélkül – átlátható és könnyen elérhető. A kereskedő számára pedig azért kedvező, mert a közzétett adatok karbantartást igényelnek, amit viszont egyszerűbb összegyűjtött adatokon végrehajtani.

A fentiek miatt a tájékoztatásokat nagyobb tartalmi csoportokba foglalva mutatjuk be. Az egyik csoport magát a kereskedőt és szervezetét bemutató adatokat tartalmazza, egyfajta impresszumként. A másik csoportba tartozó információkat célszerű a kereskedő általános szerződési feltételeibe belefoglalni, mivel ezek a tájékoztatások mind a felek közötti jogviszonnnyal kapcsolatosak. Szorosan kapcsolódik ez utóbbi csoporthoz magával a szerződéskötés menetével kapcsolatos tájékoztatás, valamint az adatvédelmi tájékoztatás is.

Az utolsó nagy tájékoztatási csoport az értékesített áruval, annak használatával, működésével kapcsolatos tudnivalókat tartalmazza, ide lehet sorolni azokat a tájékoztatási kötelezettségeket is, amelyeknek nem lehet kizárólag a honlapon eleget tenni (pl. címkézés).

A jobb áttekinthetőség miatt igyekeztünk kiiktatni a különféle jogszabályok közötti átfedéseket, valamint ahol lehet, egyszerűsítettünk a szövegezésen.

3.4.1. Kereskedőt bemutató adatok:

1. név, székhely vagy lakcím, telephely;

2. ha a kereskedő nem természetes személy, akkor a képviselő személy neve;
3. cégjegyzékszám és nyilvántartó cégbíróság neve, illetve vállalkozói igazolvány száma;
4. adószám;
5. kereskedő elérhetősége, legalább az ügyfelekkel való kapcsolattartásra használt elektronikus levélcím, a fogyasztói kifogások érvényesítésének címe, valamint egy telefonszám;
6. ha a tevékenység végzésének feltétele nyilvántartásba vétel, engedély, akkreditáció vagy minősítés, akkor a hatóság (bíróság, akkreditáló vagy minősítő szerv) neve és a nyilvántartási szám, illetve engedély, akkreditáció vagy minősítés száma;
7. ha a tevékenysége körében a kereskedő meghatározott magatartási kódex betartását vállalja, ennek a megjelölése és elérhetősége.

Ha az internetes kereskedő olyan tevékenységet végez, amelynek végzéséhez megfelelő szakképesítés szükséges (szabályozott szakma), akkor a tájékoztatónak még tartalmaznia kell a következőket is:

1. ha a kereskedő a végzett tevékenységgel kapcsolatban szakmai – azaz nem gazdasági – kamarának vagy más szakmai érdekképviselői szervnek a tagja, ennek megnevezése;
2. ha a kereskedő természetes személy, szakképzettségének, illetve szakmai, tudományos fokozatának megnevezése, valamint annak az országnak a megjelölése, ahol ezt megszerezte;
3. a szakma gyakorlásának szabályaira vonatkozó információ, és hogy miként lehet ehhez hozzáférni.
 - A szabályozott szakmák kérdése körében lásd a Magyar Közlöny 2004/66. számában megjelent OM közleményt, és az abban hivatkozott jogszabályokat.
 - A távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. rendelet

- Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény
- A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény

3.4.2. Szerződéses jogviszonnnyal kapcsolatos tájékoztatások:

1. a szerződés tárgyának lényeges tulajdonságai (azaz kb. az, amit az árurol tájékoztatásként egyébként is meg kell adni a 3.4.5 pont szerint);
2. a kereskedő ajánlati kötöttségének ideje;
3. ha a teljesítésre folyamatosan vagy ismétlődően kerül sor (pl. hozzáférés biztosítása digitális tartalomhoz) a szerződés legrövidebb időtartama;
4. ha a szerződés határozatlan időtartamú vagy határozott, de egy évnél hosszabb: a szerződés megszüntetésének lehetősége (a megszüntetés feltételeit e jogszabályok nem szabályozzák, csak tájékoztatni kell róla!);
5. a távollevők között kötött szerződésekről szóló kormányrendelet szerinti elállási jog tartalmáról, feltételeiről (célszerű a jogszabály vonatkozó §-ait egészében bemásolni, lásd részletesebben a 3.5.2. pontot);
6. szavatossági és jótállási feltételek;
7. ha van ilyen, a teljesítést követően igénybe vehető "kiegészítő szolgáltatások" megnevezése (kereskedelmi szolgáltatás, pl. javítószolgálat);
8. áru ingyenes vagy ellenértékhez kötött volta, ha ellenértékhez kötött, akkor ennek mértéke és megfizetésének módja, valamint tájékoztatás arról, hogy ez az ár tartalmazza-e a közterheket; más jogszabály előírja, hogy az árakat forintban tüntessék fel, és az áraknak a forgalmi adót, valamint minden, az árut terhelő fizetési kötelezettséget is tartalmaznia kell; ha az árunak van külön egységára is, azt is fel kell tüntetni, a használt mértékegységgel együtt;
9. ha szükséges, tájékoztatást kell adni a szállítás költségeiről, illetve arról, hogy az ár a szállítás költségét magában foglalja-e; tájékoztatást kell adni a szállítás módjáról, beleértve annak várható időtartamáról is;

10. a fogyasztói jogok érvényesítésével kapcsolatos alapvető információk (lehetséges vitarendező fórumok: bíróság, mediátor, gazdasági kamarák mellett működő békéltető testületek).

Ha a kereskedő ezeket a tájékoztatásokat az általános szerződési feltételekbe foglalja bele, a tájékoztatás nem érinti azt, hogy a szerződési feltételek érdemi tartalmát a 3.5. pontban írtak szerint kell kialakítani. A tájékoztatót és a teljes általános szerződési feltételeket letölthetővé (elmenthetővé) kell tenni.

Egy érdekes polgári jogi kötelezettség, hogy ha az általános szerződési feltételekben a "szokásos" szerződési-piaci gyakorlattól eltérő feltételek szerepelnek, az ilyen feltételekre még szerződéskötés előtt külön is fel kell hívni az ügyfél figyelmét.

- A fogyasztói forgalomba kerülő áruk és szolgáltatások árának feltüntetéséről szóló 7/2001. (III. 29.) GM rendelet
- A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény
- A távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. rendelet
- Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény
- A Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény 205/B. § (2) bekezdés

3.4.3. Szerződéskötéssel kapcsolatos tájékoztatás

E körben érdemes megemlíteni, hogy a fogyasztónak a következő kérdésekre választ adó tájékoztatást kell átadni még a szerződéskötés előtt:

1. A megkötendő szerződés jogilag írásbeli szerződés lesz-e (pl. postázva vagy faxolva lesz-e a kereskedő által aláírt szerződés, illetve – bár egyelőre nem túl gyakorlati – a felek fokozott biztonságú aláírással látják-e el a szerződést)?
2. Milyen technikai lépések (eljárás) szükségesek a szerződés megkötéséhez?
3. Iktatja-e a kereskedő a szerződést, hozzáférhet-e a fogyasztó az iktatott szerződéshez?

4. Milyen módon lehet beazonosítani és kijavítani az adatbeviteli hibákat a szerződéses nyilatkozat (ajánlat, elfogadás) megtétele előtt?

5. Milyen nyelven lesz megkötve a szerződés, illetve mi lesz a szerződés nyelve? (Bár nem valószínű, hogy a kettő elválna)

3.4.4. Adatvédelem

Az adatvédelemmel kapcsolatos kötelezettségek kis kivételtől eltekintve alapvetően azonosak elektronikus és nem elektronikus üzletvitel esetében. Az eltérés annyiban jelentős, hogy az elektronikus kiskereskedelemben szinte szükségszerű, hogy a teljesítéssel és számlázással összefüggésben a kereskedő az ügyfél személyes adatait hosszabb-rövidebb ideig kezelje. Az elektronikus kereskedelmi törvény ezért az adatvédelmi törvény általános elveit konkretizálva nevesít néhány szükségszerű adatkezelési célt és az ilyen adatkezelések korlátait.

A tájékoztatások szempontjából is találhatunk néhány, az általános adatvédelmi kötelezettséget részletező előírást.

Így biztosítani kell, hogy az ügyfél a "szolgáltatás" (jelen esetben értékesítés) igénybevétele előtt és az igénybevétel során is bármikor megismerhesse, hogy a kereskedő mely személyes adatfajtákat milyen adatkezelési célokból kezeli (pl. díjfizetés, értékesítés teljesítése, fogyasztói szokások megfigyelése). Az adatkezelést jogszerűvé tevő hozzájárulás megszerzése végett kiemelt jelentőségű, hogy a kereskedő külön tagolva megjelenítse azokat a kezelt adatokat és adatkezelési célokat, amelyek objektíve nem feltétlenül szükségesek az értékesítés folyamatában: pl. a piackutatási célból felhasznált, konkrét ügyfélhez köthető adatokat (akár csak a fogyasztói szokások jobb megismerése végett). Külön fel kell hívni a vevő figyelmét arra, ha az így nyert adatokat a kereskedő harmadik személynek továbbítja.

Végül ide sorolható a következő adatbiztonsági tárgyú, de nagyon általánosan megfogalmazott tájékoztatási kötelezettség is: általános tájékoztatást kell adni "az alkalmazott információs rendszerek biztonsági fokáról, a felhasználó számára kockázatot jelentő tényezőkről és az általa megteendő óvintézkedésekről".

- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény
- Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény

3.4.5. Áruval kapcsolatos tájékoztatás: címkézés és vásárlási tájékoztató

Minden fogyasztási cikk (termék) esetén a hazai forgalomba hozatal feltétele, hogy a fogyasztót tájékoztassák az áru azonosításra alkalmas megnevezéséről, annak használatával kapcsolatos tudnivalókról, főbb jellemzőiről, valamint a gyártó/importáló vagy forgalmazó nevééről és címéről, illetve nem Európai Közösségi termék esetén a származási országról.

Ha e kötelezettségeknek a gyártó vagy importáló nem tesz eleget, a forgalmazónak kell gondoskodnia ezek teljesítéséről, tehát adott esetben az internetes kiskereskedő is felelőssé válhat ezek betartásáért.

A használattal kapcsolatos tudnivalókat és az áru főbb jellemzőit (a vásárló számára lényeges tulajdonságokat) elegendő egy mellékelt leírásban megadni, de a többi információt magán az árun vagy annak csomagolásán is el kell elhelyezni (címkézés). Általában elég, ha az információkat képes ábrákon vagy egyértelmű szimbólumokkal adják meg, de az árut, illetve a gyártót/forgalmazót és a származási helyet szövegesen is meg kell adni. Ha valamit szövegesen adnak meg, azt természetesen magyar nyelven kell megtenni.

- A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény
- A használati-kezelési útmutatóról és a minőség tanúsításáról szóló 2/1984. (III. 10.) BkM-IpM együttes rendelet

3.5. Az értékesítés polgári jogi feltételeinek meghatározásával kapcsolatos speciális szabályok

Hasonlóan a szerzői joghoz, nem tudjuk itt bemutatni, hogy pontosan mi legyen az értékesítést szabályozó szerződésekben, hiszen ez egy külön szakma, aminek szabályait nem lehet felelősséggel néhány oldalban összefoglalni. Egy-két fontosabb kérdésre azonban itt is felhívhatjuk a figyelmet.

A 3.4. ponthoz írtakból is egyértelmű, hogy aki internetes boltot nyit, annak az ügyfelek számára online módon elérhetővé kell tennie, milyen feltételek mellett vállalja az értékesítést. Mivel ezeket a feltételeket a kereskedő saját maga, egyoldalúan határozza meg, általános szerződési feltételek lesznek, és célszerű kihasználni az ebben rejlő előnyöket is.

3.5.1. Illetékesség, joghatóság és alkalmazandó jog kikötése

Az egyik első ilyen előny, hogy a kereskedő határozhatja meg, hogy belföldi jogvita esetén a hozzá közel eső bírósághoz lehessen fordulni (alávetéses illetékesség kikötése). Az ilyen kikötéseknek a hazai viszonylatban korlátozott a jelentősége, mert az a gyakoribb, hogy az ügyfél perel, hiszen jellemzően az ügyfélnek kell előre fizetnie.

A kereskedőnek elméletileg arra is lehetősége van, hogy választottbírósági eljárást kössön ki hazai jogvitákban, ami a fogyasztó számára azért hátrányos, mert választottbíróság előtt a perindításnak jóval nagyobb előzetes költségei vannak, és ritka, hogy a választottbíróság eljárási szabályzata perköltség mentességet vagy kedvezményeket adna (választottbíróság hatásköre). A "fogyasztók szerencséjére" azonban a választottbírósági kikötést írásban kell a feleknek elfogadniuk, ez pedig feltételeznél, hogy az ügyfél elektronikus aláírással látja el pl. a megrendelését. Az esetek többségében ma ez nem így történik, a szerződéskötésre – az általános szerződési feltételek elfogadására – polgári jogi értelemben nem írásban, hanem ráutaló magatartással kerül sor, ami kizárja, hogy rendes bíróságon kívüli félhez forduljanak.

Bár magyar nyelvű oldalakon viszonylag kevés külföldi vásárlóra lehet számítani, célszerű az általános szerződési feltételekben erre az esetre is felkészülni. A

© elker.hu (v2007. 01. 13.)

szerződési feltételekben ezért javasoljuk kikötni, hogy külföldi vásárló esetén is a magyar (anyagi) jog legyen irányadó (alkalmazandó jog kikötése). Ez azért is fontos, mert ha külföldi jog alapján ítélik meg a magyar jog feltételeire tekintettel elkészített szerződési feltételeket, a végeredmény (a bíróság ítélete) kiszámíthatatlan lesz.

A magyar nemzetközi magánjogi törvény miatt azt nem lehet érvényesen kizárni, hogy a külföldi fogyasztó ne perelhesse a kereskedőt saját hazája bírósága előtt; illetve nem lehet azt sem elérni, hogy a külföldi fogyasztót a kereskedő itt Magyarországon perelhesse (joghatóság). Mindezek alapján érthető, ha a kisvállalkozások inkább visszafogják a külföld felé irányuló értékesítéseket, mert még ha a külföldi bíróságnak a magyar jog szerint is kell megítélnie az ügyet, az eljárás így is nagyságrendekkel drágább lesz, mint egy hazai jogvita rendezése.

- A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
- A nemzetköz magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet

3.5.2.A fogyasztó elállási joga

A 3.4. pontban már írtuk, hogy a fogyasztókat részletesen, írásban tájékoztatni kell az őket minden internetes kereskedelmi forma esetén megillető elállási jogról.

Ezen uniós irányelv által előírt fogyasztói jog lényege, hogy a fogyasztó nyolc munkanapon belül indokolás nélkül elállhat a szerződéstől. Ezt a nyolc munkanapot csomagküldés esetén az áru átvételétől kell számítani. Szolgáltatás esetén a határidőt a szerződéskötéstől kell számítani, de a letöltéses szolgáltatások esetén ennek nincsen jelentősége, mert az elállási jogot – mint látni fogjuk – e téren nem kell biztosítani. Ha a kereskedő a fogyasztót nem tájékoztatja az elállási jogáról, a nyolc munkanapos határidő három hónapra bővül.

Csomagküldést érintő elállás esetén általában a fogyasztó köteles a termék visszaküldésével kapcsolatos költségeket állni, de ezen felül a szabály szerint semmilyen más díj vagy költség fizetésére nem köteles. Legkésőbb harminc napon belül a teljes díjat vissza kell fizetni a fogyasztónak.

Gyakori kérdés, hogy indokolás nélküli elállás esetén lehet-e korlátozni az eredeti kiszállítás díjának visszafizetését. A kereskedőre nézve kétség kívül méltánytalan az

a megoldás, hogy egy indokolás nélküli elállás esetén feltétlenül neki kelljen viselnie a termék házhozszállításának költségeit, mivel ezt neki természetesen meg kell fizetnie a csomagküldést végző cég vagy a posta felé. Egyes értelmezések szerint, ha a kereskedő a kiszállítás díját külön számítja fel, és külön, mint közvetített szolgáltatást jelöli a számlán, ennek a visszatérítésére nem köteles. Ilyen esetben lehet azt mondani, hogy a kiszállítás egy önálló szolgáltatás, önálló szerződéssel, csak a kettő díja jelent meg egy számlában. A kiszállításra vonatkozó önálló szerződéstől viszont azért nem állhat el a fogyasztó, mert az olyan szolgáltatás, amit már teljesítettek az elállási határidő lejárta előtt (lényegében azonnali teljesítés) – ez az eset pedig ki van véve az elállási jog hatálya alól.

Egy másik, az elállási jog gyakorlását nehezítő szokásos kikötés, hogy a terméket csak csomagolással együtt "veszik vissza". Ennek a megengedhetőségéről a jogszabályok egyelőre nem rendelkeznek. Itt azonban nem csak arról van szó, hogy a kereskedőt meg kellene óvni az újabb csomagolási költségektől és termékdíjaktól, hanem arról is, hogy az újabb csomagolás újabb környezetterhelést jelent, és ennek elkerülése már a fogyasztótól is elvárható.

A visszaszolgáltatás költségeit sem a fogyasztónak kell viselnie, ha erre azért került sor, mert a kereskedő – mint utólag kiderült – csak helyettesítő áruval tudja teljesíteni a megrendelést. A fogyasztónak a helyettesítő áruval való teljesítéshez természetesen külön, kifejezetten hozzá kell járulnia, ez az elállási jog nem érinteti.

Nem kimerítő a kivételista, de felsoroljuk a gyakoribb eseteket, amikor nem lehet az elállási joggal élni:

1. az árverésen kötött szerződés;
2. rendszeres házhozszállítása élelmiszereknek, mindennapi fogyasztásra szolgáló áruk esetén;
3. szolgáltatás nyújtására vonatkozó szerződés esetében, ha az elállási határidő lejárta előtt a kereskedő a teljesítést a fogyasztó beleegyezésével megkezdte;
4. olyan áru értékesítése, illetve szolgáltatás nyújtása esetében, amelynek ára, illetve díja a pénzpiac értékesítő által nem irányítható ingadozásától függ;

5. a fogyasztó személyéhez kötött, illetve utasításai alapján vagy egyedi megrendelése (kifejezett kérésére) előállított áru;
6. olyan áru, amely "természeténél fogva nem szolgáltatható vissza";
7. gyorsan romlandó áru;
8. hang-, illetve képfelvétel és szoftver esetén, ha a csomagolást a fogyasztó felbontotta (letöltés esetén a 3. pont miatt nem lehet elállni!);
9. sajtótermékek (hírlap, folyóirat és időszaki lap) terjesztésére kötött szerződés esetén;
10. szerencsejáték-szerződés esetében.

- A távollévők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II.5.) Korm. rendelet

3.5.3.A szerződéskötés menetével kapcsolatos különleges előírások

Néhány törvényi előírás meghatározza, hogy a kereskedőnek milyen eszközökkel kell segítenie a szerződéskötést, a megrendelést. Noha az alapul szolgáló irányelv itt az ügyfél (igénybe vevő) "megrendeléséről" szól, ezt a hazai törvényben már tévesen ajánlatként határozták meg, így ezek az alább ismertetendő szabályok csak az ügyfél ajánlattételére vonatkoznak. Az ajánlattétel szóhasználat pedig azért téves, mert azt, hogy egy adott ügylet során (szerződéskötéskor) mi ajánlat és mi annak polgári jogi párja, az elfogadás, a konkrét eljárás menete fogja meghatározni. A tipikus megoldás jelenleg éppen az, hogy a kereskedő teszi az ajánlatot, nem az ügyfél, mert miután a kereskedő minden szóba jöhető információt kitöltetett az ügyféllel az űrlapon (kívánt termék vagy szolgáltatás, szállítás és fizetési adatok), az ügyfél egy kattintással csak elfogadja a felugró összesítő ablakon szereplő információkat. Ez esetben szó nincsen "igénybevevői ajánlatról", azaz mondhatjuk azt is, hogy az alábbi speciális szabályok nem vonatkoznak erre az esetkörre.

Visszatérve a szabályokra: a kereskedőnek biztosítania kell, hogy az ügyfél a megrendelés elküldése előtt egyszerűen megvizsgálhassa, hogy a megadott adatokban elírt-e valamint, és ha szükséges, azt kijavíthassa. A kereskedő pedig a hozzá beérkezett megrendeléseket köteles haladéktalanul visszaigazolni.

Ehhez kapcsolódó, de a gyakorlatban nehezen érvényesíthető szabály, hogy a visszaigazolásnak legkésőbb 48 órán belül potenciálisan elérhetővé kell válnia az ügyfél számára, azaz emailes visszaigazolás esetén ennyi időn belül a postafiókjába be kell kerülnie a visszaigazolásnak. Ennek elmulasztásának egyelőre nem sok gyakorlati szankciója van, mert ugyan megszűnik az ajánlati kötöttsége az ügyfélnek, de egyrészt ha a tipikus esetet nézzük, az ügyfél nem ajánlatot tesz, hanem elfogadja azt, másrészt pedig ha ajánlatot tenne is az ügyfél, az ajánlati kötöttség a kereskedő általi elfogadással megszűnik, mivel a szerződés létrejön. A visszaigazolás pedig csak akkor volna elfogadás a kereskedő részéről, ha emailben kötnének szerződést a felek. Erre az utóbbi esetre pedig ezek a szabályok egyébként sem vonatkoznak.

- Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény

4. A külföldi értékesítés sajátos problémái

4.1. A nemzetközi értékesítés jogi kockázatának természetéről

Az internetes kereskedelem egyik legnagyobb előnye abból származik, hogy az értékesítés földrajzi piacát minimális költséggel ki lehet terjeszteni majdnem a Föld minden lakosára. Pontosabban elméletileg bárki vásárolhatna az internetes üzletben, aki internet hozzáféréssel rendelkezik, hozzáférése van a postai csomagforgalomhoz és a kínált fizetési megoldásokhoz is.

Sajnos, hiába van erre absztrakt lehetőség, az egyes országok közötti eltérő szabályozás miatt a feladat korántsem ilyen egyszerű. Az internetes kereskedők között sokan vannak, akik hajlamosak megfélemleni arról, hogy az adminisztratív terhek és veszélyek az elektronikus kereskedők számára is ugyanakkorák, mint a hagyományos kereskedők részére.

Azért, mert egy külkereskedőnek ma már nem kell óriási távolsági akadályokat leküzdenie vagy testi épséget fizikai veszélyeknek kitennie, nem jelenti azt is, hogy

ez a kereskedési forma ne járna a szabályozásbeli különbségekből, a jogrendszerek és kultúrák eltéréseiből eredő nagyfokú anyagi kockázattal.

Hála a kiváló nemzetközi elektronikus fizetési rendszereknek, lehet, hogy függetlenül a helyi viszonyok ismeretétől, több millió forint árbevételt el lehet érni egy külföldi piacon. Ettől még azonban a helyi viszonyok ismeretének hiánya miatt ugyanúgy könnyen felmerülhet legalább ekkora anyagi vesztesége is a kereskedőnek, tehát továbbra sem felesleges helyi ügynökök, partnerek, fiókok létesítése.

Az anyagi, materiális javak nemzetközi kereskedelme azóta létezik, mióta az állam is létezik, így nem csoda, hogy számtalan, e kereskedést könnyíteni hivatott nemzetközi egyezményrel találkozhatunk. Ugyanígy egy kereskedő több évtizede működő nemzetközi szolgáltatókkal köthet szerződést, hogy vállalják át egyes, speciális szaktudást igénylő lépések megtételét, és a kereskedő koncentrálhasson az értékesítésre. Ilyen szolgáltatók a szállítványozók, a logisztikai vállalkozások, a csomagküldők és bizonyos értelemben a posták is.

Ezen egyezményi és szerződéses segítségek azonban korántsem oldanak meg minden problémát a kereskedő helyett, mert nem terjednek ki minden jogágra és minden forgalmazott árra. Államonként alapvetően eltérhet, hogy egyes árufajtáknál, pl. élelmiszernél, építőanyagoknál, gyógyszereknél, stb. milyen többletkövetelményeket kell teljesíteni az exportőrnek ahhoz, hogy egyáltalán bevihesse az árut az országba.

Országoként, tartományoként, városoként, kerületenként, falvanként változhatnak a pénzügyi, közrendvédelmi és más közjogi előírások, amelyeket nem kizárt, hogy az exportőrnek is ismernie és teljesítenie kellene.

E problémák köre alapvetően kiszélesedik akkor, ha nem terméket szeretne valaki külföldre exportálni, hanem szolgáltatást, pl. letölthetővé tenni bizonyos szellemi javakat. Ezt külön pontban mutatjuk be az adózási kötelezettségek kapcsán.

Összefoglalva: nem lehet teljes bizonyossággal felkészülni minden jogi kötelezettség teljesítésére, ha a termékeinket, szolgáltatásainkat külföldön is elérhetővé tesszük. Nem jelent a kereskedő számára biztonságot sem az, ha minden állammal szemben semleges álláspontot vesz fel, sem az, hogy bizonyos küszöb alatt egy-egy állam

ritkán foglalkozik az adott értékesítési tevékenységgel. Megeshet, hogy egy adott célországban fontos közjogi-erkölcsi szabályokat sérthetünk anélkül, hogy tudnánk róla – már egy, a kereskedő számára közelebről nem ismert tartalmú könyv exportálását is államellenes tevékenységként értékelhetik néhány államban.

Sokáig azok a lépések, amelyeket a kormányzatok az elektronikus kereskedelem kapcsán mint eredményeket hirdettek, nem másra irányultak, minthogy az elektronikus kereskedelem ne legyen hátrányosan megkülönböztetve a többi kereskedelmi formához képest. Ennek ellenére 2003-ban már az e téren tevékeny nemzetközi szervezetek szintjén is megfogalmazták, hogy az elektronikus kereskedelem szektorsemleges kezelése nem elegendő az abban rejlő előnyök kiaknázásához. Ehhez olyan különös szabályok kellene, amelyek az elektronikus környezetben felmerülő kérdésekre nemzetközi szinten is egyértelmű és világos válaszokat adnak. A jogkövetőknek ugyanis nem az okozza az igazi nehézséget, hogy a nemzeti jog egyes "régimódi" fogalmait miként is kell értelmezni: ezekre a kérdésekre óhatatlanul rövid időn belül jobb vagy rosszabb válaszok, értelmezési kísérletek születnek, mert ha eltérő méretekben is, de nemzeti szinten egyre többet és többet használgják az elektronikus kereskedelmet.

Az igazi szabályozási nehézség az, hogy a nemzetközi értékesítések kapcsán is jelentkező kérdéseket nemzetközi szinten tudják rendezni, azaz az egyes államok közel azonos válaszokat adjanak. Ebből a szempontból szerencsés helyzetben van Magyarország, hogy a második legnagyobb felvevőpiac, az Európai Unió tagjaként már egy jó ideje működő piaci egységesítő és jogharmonizációs mechanizmus előnyeit élvezzi. Ez biztosítja, hogy az Unióban megszülető válaszok, amelyeket Magyarország is átvesz, hangsúlyosan megjelennek a nemzetközi szintéren kialakuló megoldásokban is.

4.2. Az internetes kereskedelemben megjelenő főbb pénzügyi szabályozási problémákról

Az elsőként felmerülő pénzügyi kérdés, hogy milyen vámkötelezettségekre kell egy exportnál számítani. Noha az exporthoz kivételesen kapcsolódik vámtéher, ettől

függetlenül az exportőrnek számos, nem fizetési jellegű, adminisztratív vámkötelezettsége van.

A külföldre küldött csomagokkal kapcsolatos vámigazgatási kötelezettségek terén az internetes kereskedő számos partnert találhat, aki gyors és pontos felvilágosítást adhat ezek köréről, vagy adott esetben ezt vámközvetítés keretében el is végzi a kereskedő megbízásából. Ezek lehetnek vámügynökök vagy a külföldre fuvarozás elvégzését is felvállaló szállítmányozók. Ha valaki postai úton kívánja a csomagot külföldre feladni, a Magyar Posta Rt.-nek vannak olyan szolgáltatásai, amelyek kifejezetten a külföldi exportőrt segítik, átvállalva pl. az export vámkezelést is. Több olyan kiváló összefoglalót is találhatunk, amely megmondja, hogy az exportőrnek melyik országba küldeni kívánt áruk esetén milyen adminisztratív kötelezettségekre kell számítani, milyen árukat nem lehet oda küldeni, stb.

<http://www.posta.hu/kepek/upload/2005-07/Orszaglapok A-Z.pdf>

<http://mkaccdb.eu.int/mkaccdb2/indexPubli.htm>

Ezen a téren tehát jól bejártott megoldásokat találunk. Csomagküldést nem végző, kizárólag szolgáltató internetes kereskedőket a vámkötelezettségek hagyományosan nem érintik.

Kevésbé nyilvánvaló, hogy az exportőrnek a vámtól független adózási kötelezettsége is keletkezhet a célországban (a célországot a nemzetközi adójogban forrásországnak nevezik, mivel a bevétel ebből az országból származik, ellentétben az illetőség szerinti országgal, ami a mi esetünkben Magyarország).

E téren a szóba jöhető adók körét két nagy csoportra érdemes bontani, az egyenesadók (közvetlen adók) és a közvetett adók csoportjára. Az egyenesadók alatt itt a magánszemélyeket és jogi személyeket vagyonuk, tőkéjük, jövedelmük vagy nyereségük miatt terhelő adókat értjük, szemben az értékesített termékhez, szolgáltatáshoz kötött közvetett adókkal.

Magas szinten és hosszú ideje koordinált az együttműködés az egyenesadók nemzetközi alkalmazását illetően, hiszen már több mint száz év telt el az első ilyen nemzetközi egyezmény aláírása óta. Azóta több nemzetközi modell egyezményt is

megalkottak, amelyek segítettek egységesíteni, hogy az addigi, két-két állam közötti megállapodást az egységes nemzetközi értelmezéssel bíró szövegek váltsák fel.

Ezek az egyezmények a számunkra annyiban érdekesek, hogy itt szabályozták, milyen elvek alapján döntenek el a szerződő államok, hogy egyes üzleti tevékenységeket hol, mely államokban adóztathatják egyenesadók útján. A nemzetközi egyezmények alapjául szolgáló OECD modell egyezmény alapján annak, aki egyszerűen posta, szállítmányozó vagy fuvarozó útján küldi külföldre a termékeit, önmagában emiatt nem kell a forrásországban az üzleti nyereségére (vagy jogdíjra) vonatkozóan adót fizetnie. Ennek az az oka, hogy ez a fajta külkereskedelmi tevékenység nem létesít az adójogi egyezmények értelmében a forrásországban telephelyet, ami már megalapozná a telephelyre jutó jövedelem- vagy tőkerészre jutó hányad megadóztatását.

Van természetesen néhány kivétel is a fent vázolt szabályok alól, de ezek gyakorlati jelentősége a most vizsgált körben elenyésző (pl. ha célországbeli ingatlant megtestesítő értékpapírt értékesítünk az interneten és postai csomagküldés útján, ez a forrásországban is adóztatható lesz.)

Az elektronikus üzletvitel elterjedésével azonban felmerült egy nagy kérdés is, miszerint a telephelyet eddig meghatározó fogalmakat hogyan lehet egyértelműen alkalmazni az elektronikus kereskedelemre. Mi minősül telephelynek? Telephelynek tekinthető-e, ha egy adott ország ccTLD-je (országos felső szintű domain név tartománya) alá tartozó weboldalt tart fenn valaki (pl. bolt.cz), akár a forrásországban elhelyezett szerver üzemeltetésével, akár a külföldi hosting szolgáltatás itthoni felhasználásával, akár csak egy külföldön bejegyzett domainről hazai IP-re irányítva? Hasonló problémák merültek fel pl. az egyezményben szereplő „tényleges üzletvezetési hely” fogalommal is, illetve ilyen alapvető kérdés volt az egyes tevékenységek és bevételek besorolása, osztályozása (lásd a szolgáltatásnyújtás vagy termékértékesítés kérdését, illetve a digitális áru letöltéséért fizetett díj üzleti nyereség vagy külön szabályok szerint minősülő jogdíj bevétel-e).

Noha már igen hamar válaszok születtek a fenti kérdésekre, és azóta megfelelően módosították a modell egyezmény hivatalos kommentárját is, az álláspontok

korántsem véglegesek minden területen, és nem feltétlenül tükröződnek az egyes államok között hatályban lévő egyezményekben.

Tehát ha valaki a klasszikus csomagküldésnél tartósabb jelenlétet szeretne egy külföldi országban létesíteni, jól teszi, ha nemzetközi adózási kérdésekben jártas adószakértőhöz fordul.

- Organisation for Economic Co-operation and Development: Model Tax Convention on Income and on Capital. OECD Publishing, 2005.
- Centre for Tax Policy and Administration, OECD: Are the current treaty rules for taxing business profits appropriate for e-commerce ? Final report. Elektronikus kiadás, 2005. december 19. <http://www.oecd.org/dataoecd/58/53/35869032.pdf>
- Organisation for Economic Co-operation and Development: Implementation of the Ottawa Taxation Framework Conditions. The 2003 Report. Elektronikus kiadás, 2003. <http://www.oecd.org/dataoecd/45/19/20499630.pdf>
- Technical Advisory Group on Treaty Characterisation of Electronic Commerce Payments, OECD: Tax Treaty Characterization Issues Arising from Electronic Commerce. Report to Working Party No. 1 of the OECD Committee on Fiscal Affairs. Elektronikus kiadás, 2001. február 1. <http://www.oecd.org/dataoecd/46/34/1923396.pdf>

A manapság egyre nagyobb jelentőséggel bír, termékhez, szolgáltatásokhoz vagy ezek értékesítéséhez, illetve egyéb tevékenységekhez kapcsolódó közvetett adók terén sajnos nincsen ilyen jól működő nemzetközi egyeztetés és elfogadott iránymutatás. Ilyen adók a forgalmi és jövedéki adók és a környezetvédelmi jellegű adók (termékdíjak) is, tehát ezek is érinthetik az internetes kereskedőket.

E téren ugyan nincsen magas szintű nemzetközi együttműködés, de számíthatunk néhány elv egységes alkalmazására. A termék alapú külkereskedelem hosszú történelme miatt viszonylag egységes, hogy a fogyasztási adók tekintetében az adófizetési kötelezettség a célállomáson (címzettnél) keletkezik, és ezt még az értékhozzáadott adók fizetésére közvetlenül nem kötelezett vásárlóknál is rendszerint a vámhatóság maga szedi be (pl. fogyasztó és ÁFA esetén). Ez az

értékesítési kör tehát ritkán igényli közvetett adók esetén az exportőr aktív közreműködését.

Ezzel szemben a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmének nincsen ilyen múltja, e téren nincsenek egységes nemzetközi adózási elvek, sem egyezmények.

- Centre for Tax Policy and Administration, OECD: The application of consumption taxes to the trade in international services and intangibles. Elektronikus kiadás, 2005.
<http://www.oecd.org/dataoecd/51/32/34422650.PDF>
- Organisation for Economic Co-operation and Development: VAT/GST and Excise rates, Trends and Administration Issues. OECD Publishing, 2005.

Ezért is fontos, hogy hazánk egy nagyobb gazdasági egységhez, az Európai Unióhoz csatlakozott. A hazai kereskedők az általános forgalmi adó kötelezettségeiknek harmonizált, egységes módon tudnak eleget tenni a magyar viszonyokhoz képest óriási piacon, anélkül, hogy energiát kellene fordítaniuk más belső piaci ország értékhozzáadott adóval kapcsolatos előírásaira. Másik oldalról a többi uniós ország kereskedői sem fogják többé a magyar fogyasztókat kizárni a piacukról pusztán csak azért, mert a kis méretek miatt nem akarnak bajlódni a magyar nemzeti szabályok megismerésével.

Vessünk egy rövid pillantást arra, hogy mit is kell tennie egy Unión kívüli szolgáltatónak, ha egy internetes szolgáltatást az Unión belüli "fogyasztási helyre" értékesít. Ezzel talán érzékeltetni lehet, hogy milyen követelményeket is várhatnak majd el a későbbiekben harmadik országok az uniós értékesítőktől.

Ha egy Egyesült Államokban működő internetes bolt egy uniós gazdálkodó vagy magánszemély számára kíván szoftvert vagy más szellemi javat letölthetővé tenni (vagy webhosting szolgáltatást nyújtani, adatbázist hozzáférhetővé tenni, online játékot nyújtani, stb.), az értékhozzáadott adót (amit nálunk ÁFA-nak neveznek) a "fogyasztás helye" határozza meg, pontosabban a teljesítés helyének az igénybe vevő székhelye, lakóhelye, stb. minősül. [ÁFA tv. 15. § (5) bek., a Tanács 78/388/EKG irányelve 9. cikk (2) bekezdés e) pont] Hazai igénybevevő esetén emiatt a tranzakcióra kiterjed az ÁFA törvény hatálya, és a kérdés már csak az, hogy kinek

van ezzel kapcsolatos adminisztratív és fizetési kötelezettsége. Ha a szolgáltatás igénybe vevője az értékhozzáadott adó alanya, neki magának kell bevallania és megfizetnie az adót is. Ha az értékhozzáadott adónak nem alanya az igénybevevő – így elsősorban a fogyasztók körében –, akkor az adót beszednie és befizetnie is az Egyesült Államokbeli vállalkozónak kell, illetve neki kell ezzel kapcsolatban a nyilvántartási kötelezettségnek is eleget tennie.

Kifejezetten erre az esetre hoztak egy igen egyszerű, gyors és teljes mértékben elektronikus eljárást az Unióban: a harmadik országbeli szolgáltató kiválaszt egy államot, ahol elektronikus regisztráltatja magát adóazonosító végett, ezt követően negyedévente itt elektronikusan bevallja és megfizeti a beszedett összegeket.

- Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 8. sz. mellélete,
- A Tanács 2002/38/EK irányelve

A beszedett adóösszeg a fogyasztás országában használt adókulcstól függ, nem a bejegyzés országától, ezért a kereskedőnek mind a 25 ország adókulcsait megfelelően kezelnie kell az elektronikus boltjában. Ennyiben egyszerűbb a helyzete az uniós székhelyű szolgáltatóknak, hiszen ők Unión belüli értékesítés esetén mindig a saját székhelyük szerinti adókulcsot alkalmazhatják.

Ez az uniós megoldás egyébként ezidáig az egyetlen olyan fogyasztási adó jellegű eljárási rend, ami kifejezetten tekintettel van az internetes kereskedelemre. Ez az eljárás amellelt, hogy kiküszöböli az Egyesült Államokbeli vállalkozások kedvezőbb adóztatásából származó versenyhátrányokat, egyúttal a lehetőségekhez képest minimális adminisztratív terhet ró csak a külföldi vállalkozásokra. (2003 előtt az uniós elektronikus szolgáltatóknak USA-ba értékesítés és Unión belüli értékesítés esetén is kellett értékhozzáadott adót fizetniük, míg az USA-beli vállalkozásoknak uniós értékesítésre nem kellett értékhozzáadott adót fizetniük.)

Nem mondhatjuk tehát, hogy az uniós szolgáltatóknak harmadik országokba irányuló szolgáltatásnyújtás esetén nem kellene közvetett adóval kapcsolatos kötelezettségeket teljesíteniük, csak azt, hogy egyelőre nincsen az uniós megoldáshoz hasonló egyszerűsített és egyértelműen alkalmazható eljárás ezen adók teljesítése terén. A szóba jöhető adókötelezettségek egyáltalán nem biztos,

hogy transzparenssek, hiszen nem csak olyan központi adónemek vonatkozhatnak az elektronikus értékesítésre, mint az ÁFA. Lehetnek meghatározott tevékenységre, pl. szerencsejátékokra kivetett sajátos állami adók, de akár helyi adók is.

Az Unión kívül körültekintve sajnos azt kell mondani, hogy semmilyen garanciát nem lehet adni arra, hogy ne lennének olyan közvetett adók, amelyek alapvetően érintik az elektronikus kereskedelmi tevékenységet végzőket. Az egyenesadók körén kívül nincsen magas szintű egységesítés, sőt, egyáltalán információt is nehéz szerezni arról, hogy hol milyen adónemek és adókötelezettségek vannak.